

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Auditcomitékenmerken en de kwaliteit van de financiële verslaggeving

Promotor :
Prof. dr. Roger MERCKEN

Jochen Peeters

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Auditcomitékenmerken en de kwaliteit van de financiële
verslaggeving

Promotor :
Prof. dr. Roger MERCKEN

Jochen Peeters

*Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische
wetenschappen*

Woord vooraf

Deze masterproef omtrent auditcomitékenmerken en de kwaliteit van de financiële informatie vormt het sluitstuk van mijn opleiding toegepaste economische wetenschappen afstudeerrichting Accountancy aan de Universiteit Hasselt. Graag wil ik enkele mensen bedanken die ervoor gezorgd hebben dat ik deze masterproef tot stand heb kunnen brengen.

Allereerst wil ik mijn promotor Prof. dr. Roger Mercken bedanken voor zijn begeleiding en feedback gedurende het totstandkomen van deze masterproef.

Verder wil ik mevrouw Annelies De Wilde en de heer Tom Meuleman bedanken met wie ik wie gesproken heb over de praktijkimpact van de wetswijziging omtrent auditcomités.

Tot slot gaat mijn dank uit naar mijn ouders, familie en vrienden die mij gesteund hebben gedurende mijn hele studieloopbaan.

Jochen Peeters

Juni 2017

Samenvatting

Het auditcomité speelt een belangrijke rol binnen het corporate governance beleid van een onderneming. Het is de taak van het auditcomité om binnen een bedrijf een monitoringfunctie uit te voeren, zowel van de interne audit, de externe audit als het financiële verslaggevingsproces. Indien een auditcomité deze taak goed uitvoert, kan het, onder andere door het verbeteren van de kwaliteit van de financiële verslaggeving, heel wat waarde creëren voor een bedrijf. Het is dus zeer belangrijk dat een onderneming belang hecht aan de samenstelling van haar auditcomité, zodat dit comité in staat is om zo goed mogelijk te werken en zoveel mogelijk waarde te creëren.

Het is het doel van dit onderzoek om te achterhalen op welke manieren het functioneren van een auditcomité kan verbeterd worden. Daarom wordt in deze masterproef getracht om een antwoord te geven op volgende onderzoeksvraag: 'Welke auditcomitékenmerken hebben een impact op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?'. Indien er kenmerken gevonden worden die de kwaliteit van de financiële verslaggeving verbeteren of verslechteren kunnen bedrijven hiermee rekening houden bij de samenstelling van hun auditcomité.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden werd via een literatuurstudie gekeken naar welke auditcomitékenmerken een impact kunnen hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Hieruit werden dan vier kenmerken gekozen waarvan we de impact empirisch gingen nagaan. Deze zijn: het aantal leden van het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden van het auditcomité, het aantal leden met expertise van boekhouding en audit en het aantal vergaderingen van het auditcomité per jaar. De populatie waarvoor we deze vier auditcomitékenmerken getest hebben, zijn de Belgische beursgenoteerde ondernemingen. De kwaliteit van de financiële verslaggeving werd, zoals voorgesteld in de wetenschappelijke literatuur, gemeten aan de hand van *abnormal accruals*.

Uit de resultaten bleek dat auditcomités met meer dan één lid met expertise van boekhouding en audit gepaard gaan met een financiële verslaggeving van betere kwaliteit dan auditcomités waarin maar één lid met deze expertise zetelt. Indien bedrijven met een auditcomité met maar één lid met expertise van boekhouding en audit een extra lid met deze expertise aan hun auditcomité toevoegen, dan zal de verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving groter zijn bij de bedrijven waarvan de financiële verslaggeving het slechtst was. Verder werd er nog beperkt bewijs gevonden dat de kwaliteit van de financiële verslaggeving beter is bij bedrijven waarvan het auditcomité minstens vijfmaal per jaar samenkomt en dat de kwaliteit van de financiële verslaggeving beter is bij bedrijven die actief zijn in de vastgoedsector.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Samenvatting.....	3
Lijst met tabellen.....	9
Hoofdstuk 1: Probleemstelling en onderzoeksvragen	11
1.1 Probleemstelling.....	11
1.2 Onderzoeksvragen.....	13
1.3 Onderzoeksopzet.....	15
Hoofdstuk 2: Wat is de oorsprong van het auditcomité?	17
2.1 Auditing	17
2.2 Auditcomité	17
Hoofdstuk 3: Het auditcomité: oprichting, taken, samenstelling, werking en de Belgische en Europese regelgeving	21
3.1 Inleiding.....	21
3.2 Ondernemingen die een auditcomité moeten oprichten	21
3.3 Taken van het auditcomité.....	23
3.3.1 Toezicht op de externe audit.....	23
3.3.2 Selectie en evaluatie externe auditor	24
3.3.3 Monitoren interne auditfunctie	24
3.3.4 Monitoring interne beheersing	25
3.3.5 Toezicht op kwaliteit financiële rapportering	25
3.3.6 Bespreking wetgeving.....	26
3.4 Samenstelling van het auditcomité.....	27
3.4.1 Aantal leden.....	27
3.4.2 Benoeming en duur van het mandaat.....	27
3.4.3 Niet-uitvoerende en onafhankelijke bestuurders	28
3.4.4 Deskundigheid	29
3.4.5 Bespreking wetgeving.....	29
3.5 Werking van het auditcomité	31
3.5.1 Voorzitter van het auditcomité	31
3.5.2 Vergaderingen	32
3.5.3 Rol van het management	32
3.5.4 Bespreking wetgeving.....	33

3.6	Andere wet- en regelgevende bronnen	33
3.6.1	De Corporate Governance Code.....	33
3.6.2	Het auditcharter	34
Hoofdstuk 4: Wat is de impact in de praktijk van de wet van 7 december 2016 die de wetgeving rond auditcomités van 17 december 2008 heeft veranderd?		37
Hoofdstuk 5: Welke auditcomitékenmerken kunnen een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?		41
5.1.	Samenstelling	41
5.1.1.	Aantal leden	41
5.1.2.	Onafhankelijke leden.....	41
5.1.3.	Specifieke deskundigheid audit en accounting	42
5.1.4.	Lengte mandaat.....	42
5.1.5.	Andere mandaten in auditcomités.....	43
5.2.	Werking van het auditcomité.....	43
5.2.1.	Aantal vergaderingen	43
5.2.2.	Vergoeding	43
5.2.3.	Steun raad van bestuur	44
5.3	Keuze van de onafhankelijke variabelen voor het empirisch onderzoek.....	44
Hoofdstuk 6: Wat is de impact van de geselecteerde auditcomitékenmerken op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?		45
6.1	Bepaling populatie en steekproef	45
6.2	De afhankelijke variabele	45
6.2.1	Proxy's voor de kwaliteit van de financiële informatie	46
6.2.2	Keuze en uitwerking van de gekozen proxy voor de kwaliteit van de financiële informatie.....	50
6.3	De onafhankelijke variabelen	52
6.3.1.	Beschrijvende statistiek.....	53
6.4	De controlevariabelen	54
6.5	Keuze regressiemodel	55
6.6	Het uiteindelijke regressiemodel	57
6.7	Uitwerking logistisch regressiemodel.....	60
Hoofdstuk 7: Conclusies, beperkingen en suggesties voor verder onderzoek		71
7.1	Conclusies	71
7.2	Beperkingen.....	73
7.3	Suggesties voor verder onderzoek	73

Referenties 75
Bijlage Auditcharter Colruyt Group September 2015 79

Lijst met tabellen

Tabel 1 Multicollineariteitstest	59
Tabel 2 Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 10%	60
Tabel 3 Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 10%.....	61
Tabel 4 Nagelkerke R ² Grens indeling afhankelijke variabele 10%	62
Tabel 5 Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 10%	64
Tabel 6 Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 20%	64
Tabel 7 Nagelkerke R ² Grens indeling afhankelijke variabele 20%	65
Tabel 8 Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 20%	66
Tabel 9 Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 20%	67
Tabel 10 Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 5%.....	67
Tabel 11 Nagelkerke R ² Grens indeling afhankelijke variabele 5%	68
Tabel 12 Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 5%	69
Tabel 13 Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 5%	70

Hoofdstuk 1: Probleemstelling en onderzoeksvragen

1.1 Probleemstelling

Op 21 juli 2015 gaf Hisao Tanaka, CEO van Toshiba, in het licht van het net ontdekte boekhoudschandaal zijn ontslag. De winsten zouden voor maar liefst 1,2 miljard dollar overschat zijn. Dit kwam aan het licht nadat een onafhankelijk onderzoekspanel na een vraag om inlichtingen van de toezichthouder ongeoorloofde boekhoudpraktijken ontdekte. Deze zouden al zeven jaar aan de gang zijn, wat impliceert dat ook de twee vorige CEO's hiervan op de hoogte waren. Uit het onderzoek blijkt dat de CEO's geen directe instructies gaven om de boekhouding te vervalsen maar dat werknemers uit zichzelf overgingen tot fraude omdat hun werkgever hen dermate onder druk zette om de gewenste resultaten te behalen.

Onderzoekers vonden bewijs van ongeoorloofde boekhoudpraktijken en overschatte winsten in verschillende bedrijfsunits, waaronder de energie-, de computer- en semi-conductorafdeling. De vervalsingen begonnen in 2008, te midden van de financiële crisis, onder CEO Atsutoshi Nishida. De crisis belette dat de vooropgestelde winsten gehaald werden waardoor men overging tot fraude. De gebruikte technieken verschilden over de verschillende bedrijfsafdelingen. Zo werden toekomstige winsten te vroeg geboekt of verliezen en vorderingen teruggeduwd in de tijd (Rahman & Marc, 2016).

De onderzoekers gaven aan dat de bedrijfscultuur aan de basis lag van de gepleegde fraude. Toshiba hanteerde strikte winsttargets of challenges waaraan de managers van de verschillende bedrijfsafdelingen zich moesten houden. Het niet halen van deze targets werd gezien als falen en dat werd niet geaccepteerd. Wanneer men dus zag dat men de targets niet zou halen, ging men over tot het ongeoorloofd aanpassen van de boekhouding. De sterke gehoorzaamheid aan oversten zorgde ervoor dat de fraude op elk niveau in stand werd gehouden (Verschoor, 2015).

Aan het einde van het onderzoek werden er nog specifieke aanbevelingen gedaan om fraude in de toekomst te vermijden. De aanbevelingen bevatten een aanpassing van de bedrijfscultuur, het instellen van betere interne controles, het vooropstellen van meer haalbare winsttargets en een sterkere corporate governancestructuur. Tenslotte moest er nog een klokkenluidersregeling komen waardoor werknemers onregelmatigheden konden melden zonder te moeten vrezen voor hun job.

Ondanks deze aanbevelingen is de situatie niet verbeterd. Niet veel later na het ontdekken van de grootschalige boekhoudfraude kwam Toshiba opnieuw in grote problemen door de overname van Stone & Webster door haar dochteronderneming Westinghouse Electric (Yamazaki & Roumeliotis, 2016). Deze overname ging gepaard met de boeking van een goodwill die, zo blijkt nu, onverantwoord was en gedeeltelijk of helemaal zal moeten worden afgeboekt. De grootte van het bedrag dat afgeboekt zal moeten worden is nog steeds niet bepaald waardoor de afboeking vertraging oploopt. Wat wel al vaststaat is dat Toshiba in 2016 een groot verlies heeft geleden. Dit verlies heeft een grote impact op het nog resterende kapitaal. De vraag is of de onderneming deze nieuwe uppercut te boven zal komen. Het feit dat Toshiba na de grootschalige fraude nu opnieuw geconfronteerd wordt met een boekhoudkundig probleem doet enkel opnieuw de wenkbrauwen fronsen bij de kwaliteit van het boekhoudkundige systeem binnen Toshiba (Reuters, 2017).

Een schandaal zoals hierboven beschreven leidt steeds weer tot vragen naar de wijze waarop de bestuurders en de directieleden zich van hun taak kwijten ten opzichte van de aandeelhouders van het bedrijf. Bovendien hecht de regelgeving, nu veel meer dan vroeger, belang aan aspecten zoals ethiek en milieu. De rol van de onderneming wordt in een veel breder maatschappelijk perspectief geplaatst. Om ervoor te zorgen dat een onderneming haar rol opneemt voor alle betrokken partijen wordt er meer belang gehecht aan corporate governance.

Corporate governance of behoorlijk ondernemingsbestuur heeft verschillende definities. In de Belgische Corporate Governance Code luidt deze als volgt:

“Corporate governance omvat een reeks regels en gedragingen die bepalen hoe vennootschappen worden bestuurd en gecontroleerd. Een goed corporate governance model zal zijn doel bereiken door het juiste evenwicht te vinden tussen leiderschap, ondernemerschap en prestaties enerzijds, alsook controle en conformiteit met de regels anderzijds. Goede corporate governance moet verankerd zijn in de waarden van de onderneming. Het draagt bij tot het vaststellen van de doelstellingen van de vennootschap, hoe deze doelstellingen bereikt moeten worden en hoe prestaties dienen geëvalueerd te worden. Deze doelstellingen moeten het belang van de vennootschap, van haar aandeelhouders en van andere stakeholders voor ogen houden.” (Belgische Corporate Governance Code, 2009).

Corporate Governance kan geassocieerd worden met het “principaal-agent” of “agency” probleem. De principaal (de aandeelhouder) geeft de agent (het management) de macht om bepaalde beslissingen te nemen, namelijk het dagelijks bestuur van de onderneming. Het is echter mogelijk dat de agent niet in het belang van de principaal handelt, maar eerder uit is op persoonlijk gewin. Om dit te voorkomen moet de principaal maatregelen treffen die ervoor zorgen dat de agent de doelstellingen van de principaal zal nastreven (Jensen & Meckling, 1976).

Een belangrijk onderdeel van corporate governance betreft de werking van het auditcomité. De taak van het auditcomité bestaat erin de financiële prestaties van de onderneming te overzien en de betrouwbaarheid van de financiële rapportering te verzekeren (Dionne & Triki, 2005). Het auditcomité moet regelmatig samenkomen met de auditors en het auditproces overzien. Door de tussenkomst van het auditcomité wordt de betrouwbaarheid van de financiële informatie verhoogd en vermindert het op die manier de informatie-asymmetrie tussen managers en aandeelhouders (Klein, 1998).

Sinds 8 januari 2009 zijn Belgische beursgenoteerde ondernemingen verplicht een auditcomité op te richten binnen hun wettelijk bestuursorgaan. Deze wet is er gekomen na omzetting van de Europese Richtlijn 2006/43/EG.

Omtrent de samenstelling van het auditcomité bestaan enkele wettelijke bepalingen. Zo moet het auditcomité volledig samengesteld zijn uit niet-uitvoerende bestuurders. Van die niet-uitvoerende bestuurders moet er minstens één onafhankelijk zijn. Minstens één lid van het auditcomité moet beschikken over voldoende deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit. De voorzitter van het auditcomité mag niet dezelfde persoon zijn als de voorzitter van de Raad van Bestuur. Het Audit

Committee Institute geeft de raad je auditcomité aan te passen aan de grootte, de behoeften en de cultuur van de onderneming (De Vriese, 2006). Binnen de wettelijke bepalingen kunnen ondernemingen zelf nog veel beslissen omtrent of aanpassen aan de samenstelling van hun auditcomité. Tussen ondernemingen kan je dus veel verschil aantreffen als je de samenstelling van hun auditcomité bekijkt. In deze masterproef zou ik dan ook graag nagaan of er bepaalde kenmerken zijn die ervoor zorgen dat de financiële informatie die een bedrijf ter beschikking stelt beter of slechter zal zijn dan een bedrijf dat een auditcomité heeft met andere kenmerken. Het is mijn bedoeling op zoek te gaan naar kenmerken die een positieve of negatieve impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Dit kan bedrijven helpen hun auditcomité zo samen te stellen waardoor de financiële verslaggeving van de best mogelijke kwaliteit behaald kan worden. Aan het einde van deze masterproef hoop ik dan ook te kunnen concluderen welke kenmerken een positieve of negatieve invloed hebben.

Het doel van deze masterproef is relevant voor bedrijven en breder gezien de hele economie. Wanneer een antwoord wordt gevonden op de onderzoeksvragen en men dus weet wat de do's en dont's zijn van de samenstelling van auditcomités kunnen ondernemingen hier rekening mee houden. Dit zal hen in staat stellen hun auditcomité zo samen te stellen dat de kwaliteit van hun financiële informatie er op vooruit gaat. Op die manier zullen alle stakeholders zekerder kunnen zijn van de ter beschikking gestelde informatie.

1.2 Onderzoeksvragen

Deze masterproef is opgebouwd uit vijf deelvragen. De eerste drie deelvragen zijn algemene vragen die ons meer informatie zullen opleveren omtrent auditcomités. Deze vragen zullen beantwoord worden via een literatuurstudie, inclusief regelgevende materie en enkele interviews. De twee laatste deelvragen zullen specifiek gaan over de mogelijke invloed van de kenmerken van een auditcomité op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. In deze deelvragen gaan we na of auditcomitékenmerken kunnen zorgen voor een hogere kwaliteit van de financiële verslaggeving. Deze twee deelvragen zullen zowel via een literatuurstudie als een empirisch onderzoek beantwoord worden.

Deelvraag 1: "Wat is de oorsprong van het auditcomité?"

Deze deelvraag betreft de geschiedenis van de audit en het auditcomité. Op die manier krijgen we een beeld van de evolutie die zich rond dit onderwerp heeft afgespeeld. Door meer te weten over het ontstaan van het auditcomité krijgen we een beter zicht op de redenen waarom het auditcomité is opgericht en welke gebeurtenissen aan de basis lagen van de oprichting.

Deelvraag 2: "Het auditcomité: oprichting, taken, samenstelling, werking en de Belgische en Europese regelgeving."

De tweede deelvraag geeft meer algemene informatie over het auditcomité. Hieronder verstaan we in de eerste plaats wat een auditcomité is. Ook wordt onderzocht welke bedrijven verplicht zijn een auditcomité op te richten, wat de taken van het auditcomité zijn, hoe het samengesteld wordt en hoe deze personen verondersteld worden te werk te gaan om hun plicht te vervullen. Hierbij zal ook de

desbetreffende wetgeving besproken worden. Het laatste decennium is er veel regelgeving rond auditcomités ontstaan. Deze komt van verschillende instanties op verschillende niveaus. Zowel nationaal als supranationaal zijn er instanties die hieromtrent bepalingen opleggen. Op ondernemingsniveau kan deze regelgeving in het auditcharter verfijnd en aangepast worden aan de specifieke context van de onderneming. De nadruk zal gelegd worden op de Belgische wetgeving. We bespreken zowel de huidige wetgeving die van kracht is gegaan op 31 december 2016 als deze van voor 31 december 2016. Aan de hand van deze deelvraag beschikken we over voldoende informatie en kennis omtrent auditcomités. Deze kennis zal het oplossen van de empirische vragen vergemakkelijken.

Deelvraag 3: "Wat is de impact op de praktijk van de wet van 7 december 2016 die de wetgeving rond auditcomités van 17 december 2008 heeft veranderd?"

In deelvraag 2 wordt bij de bespreking van het auditcomité veel aandacht besteed aan de artikelen 526bis en 526ter die gewijd zijn aan het auditcomité. Oorspronkelijk zijn deze ingevoegd door de wet van 17 december 2008 en deze waren van kracht vanaf 8 januari 2009. Vanaf 31 december 2016 zijn deze gewijzigd door de wet van 7 december 2016. Enerzijds zijn er enkele wijzigingen gebeurd, anderzijds zijn sommige paragrafen uitgebreid of zijn er nieuwe elementen toegevoegd. De wetgeving rond auditcomités is dus aangepast en daar moeten bedrijven rekening mee houden. Zo kan het zijn dat bedrijven de samenstelling en werking van hun auditcomité eventueel moeten aanpassen zodat ze conform de wetgeving blijven. Via interviews wil ik achterhalen wat de impact is van deze wetswijziging op de praktijk. Door de interviews wil ik deze aanpassingen kunnen benoemen om zo tot een globaal beeld te komen van wat deze wetswijziging teweeg heeft gebracht.

Deelvraag 4: "Welke auditcomitékenmerken kunnen een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?"

Ondanks de verschillende wetten omtrent de samenstelling van het auditcomité is er voor bedrijven nog veel speling om zelf invulling te geven aan hun auditcomité. Afhankelijk van de Raad van Bestuur, de grootte van de onderneming, de sector en verschillende andere factoren zal het auditcomité een andere invulling krijgen. Bedrijven zijn ook vrij om het aantal personen in het auditcomité te bepalen, net als wat de achtergrond is van deze personen. Via een literatuurstudie van reeds gevoerde vergelijkbare studies zullen we kenmerken vinden die een invloed kunnen hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Deze kenmerken kunnen betrekking hebben op de omvang van het comité, persoonsgebonden kenmerken, de duur van de ambt... Uit deze kenmerken zullen er enkelen gekozen worden waarvan we in deelvraag 5 empirisch de impact zullen meten op de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Deelvraag 5: "Wat is de impact van de in deelvraag 4 gekozen auditcomitékenmerken op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?"

Deze deelvraag is de kern van deze masterproef, namelijk het nagaan welke auditcomitékenmerken een invloed hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Het opzet van deze deelvraag is om bedrijven te kunnen adviseren over waar ze best rekening mee houden tijdens de samenstelling van hun

auditcomité en hen te kunnen aangeven welke kenmerken aan te raden zijn en welke af te raden. Dit doen we door de in deelvraag 4 gekozen auditcomitékenmerken statistisch te testen op hun impact. Door de individuele impact te achterhalen van elk kenmerk kunnen we zien welke de belangrijkste kenmerken zijn en met welke je dus het meeste rekening moet houden.

1.3 Onderzoeksopzet

Om aan deze masterproef te kunnen beginnen is het noodzakelijk dat ik me eerst in het onderwerp inwerk door het doornemen van literatuur omtrent auditcomités. Dit zou me een beeld moeten geven van wat een auditcomité inhoudt, wat de taken zijn, de geldende wetgeving, wat de kenmerken zijn van een performant auditcomité, etc. Deze teksten kunnen via verschillende manieren worden bekomen. Ten eerste zijn er de databases die de UHasselt ons ter beschikking stelt. Ebscohost is hiervan de meest gebruikte. Verder zijn er ook andere manieren om aan de nodige teksten te geraken. Google Scholar is een zoekmachine waarmee een groeiende verzameling wetenschappelijke publicaties wordt doorzocht. Het voordeel hiervan is dat je hiermee teksten kan vinden die je niet zou vinden wanneer je het 'gewone' internet zou afspeuren. Naast online databanken is ook de universiteitsbibliotheek handig bij het verzamelen van relevante werkstukken voor het maken van deze masterproef.

De eerste twee deelvragen zijn op te lossen aan de hand van de uitgevoerde literatuurstudie. De te verwachten impact van de recente wetswijzigingen wil ik nagaan via enkel gerichte interviews. De twee laatste deelvragen vormen het kernpunt van dit werk en zullen zowel door een literatuurstudie als empirisch opgelost worden.

Om aan het empirisch deel te beginnen zal ik eerst literatuur moeten lezen om zo te weten te komen hoe ik mijn onderzoek ga aanpakken. Dit kan onder meer door op zoek te gaan naar gelijkaardige studies. Dit helpt ten eerste bij het bepalen van de op te nemen variabelen. Ten tweede is het belangrijk dat ik een goed beeld krijg van welke statistische methodes ik kan gebruiken om mijn onderzoek uit te voeren.

Wanneer ik weet hoe ik het onderzoek ga voeren moet ik op zoek gaan naar cijfermateriaal dat ik kan testen. Dit zal ik bekomen aan de hand van de online-databank Bel-First. Deze databank bevat uitgebreide informatie, gaande van financiële gegevens, toelichting, kredietwaardigheidsratio's, indicatoren van financiële gezondheid tot aantal werknemers, van bedrijven uit België en Luxemburg. In dit onderzoek gaan we enkel werken met Belgische ondernemingen. Bel-First zal ervoor zorgen dat de nodige gegevens verzameld worden van de bedrijven die relevant zijn om de laatste deelvraag op te lossen.

Bel-First stelt mij in staat om via enkele zoekopdrachten en verfijningen van de zoektermen tot de gewenste gegevens te komen. Wanneer ik over de juiste informatie beschik moet ik deze nog exporteren met behulp van Excel. De volgende stap is deze informatie te importeren naar een statistisch programma. Ik heb ervoor gekozen om aan de slag te gaan met SPSS. Door SPSS te gebruiken kan ik de gevonden informatie analyseren om zo tot een antwoord te kunnen geven op mijn deelvraag.

Uiteindelijk zal ik dan kunnen zeggen welke auditcomitékenmerken ervoor gaan zorgen dat een auditcomité efficiënter werkt en dus ook de financiële verslaggeving kunnen verbeteren.

Hoofdstuk 2: Wat is de oorsprong van het auditcomité?

2.1 Auditing

Bedrijfsschandalen zijn zeker niet enkel een probleem in onze huidige samenleving, dit is een probleem van alle tijden. Het eerste bedrijfsschandaal waarvan men weet heeft in de literatuur gaat tot vier eeuwen terug. De eerste schriftelijk vermelde onafhankelijke fraudeaudit kwam er in 1720 in Engeland. Aanleiding was de aandelencrash van South Sea Company. South Sea Company was een handelonderneming die het monopolie bezat op handel tussen Engeland en Zuid-Amerika, inclusief de slavenhandel van Afrika naar Zuid-Amerika en West-Indië. In ruil voor deze monopoliepositie moest South Sea wel een groot deel van de overheidsschuld die het Britse Rijk had opgelopen in de koloniale oorlogen herfinancieren. Wanneer de investeerders van South Sea Company ervan overtuigd werden dat de onderneming toegang had tot het overvloedige goud en zilver in de koloniale gebieden schoot de aandelenprijs van South Sea Company pijlsnel omhoog. Al snel ontstond er een speculatieve zeepbel. De opbrengsten vielen echter tegen en niet lang nadat zowat de hele Britse samenleving aandelen had gekocht spatte de hele bubbel uit elkaar met het gevolg dat alle investeerders financieel geruïneerd waren (Dale, Johnson, & Tang, 2005). Andere gelijkaardige praktijken voltrokken zich ook in Nederland, de tulpenmanie in 1637, en Frankrijk, Compagnie d'Occident in 1720. Deze financiële schandalen maken duidelijk dat ook toen al betrouwbare financiële rapportering niet vanzelfsprekend was.

Auditing als beroep zag iets meer dan een eeuw later het levenslicht. Bij de start van de eerste industriële revolutie, rond 1800, was er een drastische verschuiving wat de manier van bedrijfsvoering betrof. De grote kapitaalbehoefte, voor onder meer de aanleg van spoorwegen, zorgde voor een gespreid aandelenbezit en het aangaan van grote leningen. Er kwam ook een scheiding tussen kapitaalverschaffers en het management waardoor de verstrekkers van kapitaal niet langer een goed zicht hadden op wat er nu precies met hun geld gebeurde. Dit zorgde voor een behoefte aan onafhankelijk en deskundig nazicht, dit zou later de auditing worden. In 1853 werd daarom de *Institute of Chartered Accountants* opgericht. Deze kan gezien worden als het eerste beroepsverband voor accountants, en trad op als regulator. In 1884 kwam er een Nederlandse tegenhanger, het Nederlands Instituut van Accountants. In het begin lag de nadruk van het auditwerk vooral op fraudedetectie, zowel kleinere werknemersfraude als managementfraude. Later zou de nadruk verschuiven naar de getrouwheidsverklaring van de financiële overzichten (Mercken, z.j.).

2.2 Auditcomité

De eerste tekenen van een auditcomité duiken een kleine eeuw later op. Volgens het toonaangevende boek 'The Audit Committee Handbook' van Braiotta Jr en Zhou (2006) is er sprake van een auditcomité vanaf 1938. In dat jaar gaf de Amerikaanse Securities and Exchange Commission (SEC) namelijk de aanbeveling om een groep onafhankelijke bestuurders de externe auditor te laten benoemen en hun contract te onderhandelen (Braiotta Jr & Zhou, 2006). Deze groep onafhankelijke bestuurders kan gezien worden als het auditcomité. Voor deze aanbeveling bestonden er echter al wel auditcomités in andere bedrijven, maar het is in 1938 dat hierover een eerste aanbeveling werd gedaan. Deze aanbeveling van

de SEC kwam er, zoals dat tegenwoordig wel vaker is met auditrichtlijnen, na een financieel schandaal. McKesson & Robbins, in die tijd geleid door beroeps crimineel Phillip Musica, had jarenlang met behulp van financiële constructies via overgenomen ondernemingen fictieve omzetten geboekt. Toen het schandaal in 1938 aan het licht kwam, bleek dat twintig procent van de activa onecht was. De aanbeveling van de SEC tot oprichting van een auditcomité moest ervoor zorgen dat er een orgaan kwam dat onder andere de betrouwbaarheid van de balans kon verifiëren.

Goede corporate governance zorgt ervoor dat het management verantwoording kan afleggen aan de raad van bestuur en dat de raad van bestuur verantwoording kan afleggen aan de aandeelhouders. Het auditcomité kan in dit bestuurs- en controleconcept ondergebracht worden (De Wachter, 2010).

In de literatuur zijn er verschillende definities van een auditcomité terug te vinden. Collier en Zaman (2005) definiëren een auditcomité als "een subcomité van de raad van bestuur dat volledig of gedeeltelijk is samengesteld uit niet-uitvoerende of onafhankelijke leden die verantwoordelijk zijn voor het overzien van de auditactiviteiten". Spira (2003) ziet een auditcomité als "een subcomité van de raad van bestuur met een opdracht met betrekking tot het controleren van de financiële rapportering, de audit en de interne financiële controle. Spira (2003) benadrukt ook dat auditcomités geen beslissingsmacht hebben en dat ze niet rechtstreeks kunnen rapporteren aan de stakeholders. Dit is ondertussen al wat achterhaald. In de huidige context rapporteert een auditcomité soms wel rechtstreeks aan de stakeholders. Het auditcomité kan dus met andere woorden zowel een adviesorgaan zijn dat ter beschikking staat van de raad van bestuur alsook een orgaan dat rechtstreeks contact heeft met de stakeholders. Pucheta-Martinez en de Fuentes (2007) tenslotte stellen dat een auditcomité een deel van de raad van bestuur is dat verantwoordelijk is voor het waarborgen en bevorderen van de belangen van de aandeelhouders. De verschillende definities hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat het auditcomité een subcomité is van de raad van bestuur. Een comité is een geformaliseerde groep die gewoonlijk werkzaam is binnen een gestandaardiseerd kader (Spira, 2003). De verschillen tussen de definities liggen vooral in de verwoording van de taken van het auditcomité.

Na de SEC-aanbeveling gebeurde er een hele tijd heel weinig op het vlak van auditcomités, totdat in 1974 de Regulation 14A werd uitgevaardigd door de SEC. Regulation 14A hield in dat elke onderneming die een publiek beroep deed op het spaarwezen in haar jaarrekening vermelding moest maken van het bestaan van een auditcomité indien dat er was. Daarnaast moest men ook vermelden wie er in het auditcomité zetelde. Een auditcomité was met andere woorden nog steeds niet verplicht. Dat veranderde vanaf 1978. De New York Stock Exchange (NYSE) verplichtte elke onderneming die genoteerd was op de beurs van New York een auditcomité te benoemen dat enkel en alleen uit onafhankelijke bestuurders bestond. Later verplichtten ook de Nasdaq in 1987 en de Amex in 1992 tot het oprichten van een auditcomité. Verder was er in de ontwikkeling van het auditcomité ook een rol weggelegd voor de Treadway Commission. Deze commissie werd opgericht in 1985, nadat er in de jaren '70 vragen werden gesteld bij de financiering van politieke campagnes en buitenlandse corruptiepraktijken. De opdracht van deze commissie lag in het uitwerken van aanbevelingen om zo frauduleuze financiële verslaggeving tegen te gaan.

Ondanks het gebruik van auditcomités in Amerika en het voordeel dat deze bedrijven eruit haalden, duurde het in Europa tot 1992 vooraleer er aanbevelingen tot de oprichting van een auditcomité werden gedaan. Het Britse Cadbury Report opgesteld door 'The Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance' gaf aanbevelingen om het corporate governance risico en het risico op falen tegen te gaan. Dit rapport heeft mee de basis gelegd voor richtlijnen van de Europese Unie en heeft zo dus de uitbouw van auditcomités binnen Europa in de hand gewerkt. Als auditcomités effectief werken hebben ze volgens verschillende instanties het potentieel om veel voordelen te creëren. Het Cadbury Committee (1992) was ervan overtuigd dat raden van bestuur auditcomités moesten aanstellen in plaats van zelf die functie uit te voeren. Een apart auditcomité zou de raad namelijk de mogelijkheid bieden om een grondig en gedetailleerd nazicht van auditgerelateerde zaken over te dragen aan een subcomité. Het Cadbury Committee legde wel de nadruk op het feit dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het nazicht en de goedkeuring van het jaarlijkse en halfjaarlijkse rapport onaangetast bleef door de aanstelling van een auditcomité. De aanstelling van een dergelijk comité zou daarentegen wel zekerheid geven over de correctheid van een belangrijk deel van de taken van de raad van bestuur.

Enkele van de voordelen die het Cadbury Committee (1992) aan het auditcomité toekende zijn: (1) een verbetering van de kwaliteit van de financiële rapportering door beoordeling van financiële verklaringen in de naam van de raad van bestuur, (2) creatie van een klimaat van discipline en controle die de mogelijkheid op fraude reduceert, (3) de niet-uitvoerende bestuurders in staat stellen om een onafhankelijk oordeel bij te dragen en een positieve rol te spelen, (4) de positie van de externe auditor versterken door te voorzien in een communicatiekanaal en (5) het vertrouwen van het publiek in de geloofwaardigheid en objectiviteit van financiële verklaringen verhogen. In wetenschappelijke literatuur worden deze voordelen eveneens vaak teruggevonden. Zo besluiten Klein (2002) en Sharma , Naiker & Lee (2009) dat een goedwerkend auditcomité de effectiviteit van de opvolging en bijsturing van het financiële rapporteringsproces verhoogt. Diezelfde Sharma et al. (2009) komt tot de conclusie dat een auditcomité een belangrijke bijdrage levert aan de interne controle en de externe audit. McMullen (1996) stelt dan weer dat de aanwezigheid van een auditcomité gepaard gaat met een reductie van fouten, onregelmatigheden en illegale handelingen.

In een recenter verleden is de Sarbanes-Oxley act van groot belang. Deze wetgeving is van kracht sinds 2002 en heeft voor grote veranderingen gezorgd op het gebied van auditing en corporate governance en inspireerde ook Europese aanpassingen.

In België is de in 2009 uitgebrachte Belgische corporate governance code toonaangevend op het gebied van corporate governance. In negen principes geeft het bedrijven advies hoe ze het best hun onderneming leiden om tegemoet te komen aan de eisen van alle stakeholders. Principe vijf gaat over de oprichting van een auditcomité. Sinds 2008 is er tenslotte een Europese richtlijn die handelt over auditcomités. Alle beursgenoteerde bedrijven worden hierin verplicht een auditcomité in te stellen, naar Europese standaarden. De Belgisch-Europese regelgeving wordt besproken in hoofdstuk 3.

Hoofdstuk 3: Het auditcomité: oprichting, taken, samenstelling, werking en de Belgische en Europese regelgeving

3.1 Inleiding

Het auditcomité werd voor het eerst opgenomen in de Belgische wetgeving in 2008. De "Wet inzonderheid tot oprichting van een auditcomité in de genoteerde vennootschappen en de financiële ondernemingen." van 17 december 2008 zorgde voor de invoeging van twee artikels in het wetboek van vennootschappen. Het gaat hier om artikel 526bis en 526ter. Artikel 15 en 16 van de wet van 17 december 2008 geeft weer hoe artikel 526bis en 526ter van het wetboek van Vennootschappen er toen uitzagen. Deze wet zet de laatste bepalingen van auditrichtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen om, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad. De ingevoegde artikels over het auditcomité traden in werking op 8 januari 2009. De wet van 9 februari 2009 brengt een kleine wijziging aan in artikel 526ter, opgesteld volgens de wet van 17 december 2008. Deze wijziging houdt in dat "externe auditor" vervangen wordt door "commissaris".

De hierboven opgesomde regelgeving is op 31 december 2016 gewijzigd door omzetting van Verordening Nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 en door toepassing van Richtlijn 2014/56/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014. De omzetting van de Europese Verordening en Richtlijn naar Belgisch recht is gebeurd in de wet van 7 december 2016 zijnde de "Wet tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren." De aangebrachte wijzigingen aan artikel 526bis en 526ter van het Wetboek van Vennootschappen zijn beschreven in artikel 131 van de wet van 7 december 2016. Na de wijziging bestaat artikel 526bis nog steeds uit dezelfde zeven paragrafen. Deze bespreken nog steeds dezelfde materie maar er zijn wijzigingen of aanvullingen gebeurd. Enkel paragraaf één is onveranderd gebleven. Artikel 526ter gaat ook nog steeds enkel over wat een onafhankelijke bestuurder is, hierin zijn geen wijzigingen aangebracht.

In de volgende secties zullen we dieper ingaan op de wetgeving omtrent welke ondernemingen een auditcomité moeten oprichten, wat de taken van het auditcomité zijn, hoe het auditcomité wordt samengesteld en hoe de werking ervan verloopt. Er zal zowel de huidige wetgeving besproken worden als de wetgeving van voor 31 december 2016. Dit omdat het empirisch gedeelte zal worden uitgevoerd aan de hand van data die betrekking zullen hebben op de wetgeving van voor 31 december 2016.

3.2 Ondernemingen die een auditcomité moeten oprichten

Artikel 526bis §1 bepaalt dat genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 Wetboek van Vennootschappen een auditcomité moeten oprichten binnen hun Raad van Bestuur. Artikel 4 definieert genoteerde vennootschappen als vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt in de zin van artikel 2, 3° van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. Artikel 526 §1 wordt niet gewijzigd door de wet van 7 december 2016. Wel is door deze wet aan artikel 4 een artikel 4/1

toegevoegd dat een organisatie van openbaar belang definieert als een genoteerde vennootschap zoals bedoeld in artikel 4, een kredietinstelling, een verzekerings- of herverzekeringsonderneming of een vereffeningsinstelling alsook een met vereffeningsinstelling gelijkgestelde instelling. De definitie van een beursgenoteerde vennootschap is met andere woorden uitgebreid.

Artikel 526bis §1 is dus het uitgangspunt om te bepalen of een onderneming verplicht is een auditcomité op te richten of niet. Hier zijn weliswaar enkele uitzonderingen op. Deze worden toegelicht in artikel 526bis §3 en §7. Artikel 526bis §3 geeft aan dat vennootschappen die op geconsolideerde basis aan ten minste twee van de volgende drie criteria voldoen:

- Gemiddeld aantal werknemers gedurende het betrokken boekjaar van minder dan 250 personen
- Balanstotaal van minder dan of gelijk aan 43.000.000 euro,
- Jaarlijkse netto-omzet van minder dan of gelijk aan 50.000.000 euro,

niet verplicht zijn om een auditcomité op te richten binnen hun raad van bestuur, maar in dat geval moeten ze de aan het auditcomité toegewezen taken laten uitvoeren door de raad van bestuur als geheel, op voorwaarde dat die vennootschappen over ten minste één onafhankelijke bestuurder beschikken en dat, ingeval de voorzitter van de raad van bestuur een uitvoerend lid is, hij het voorzitterschap van dit orgaan niet waarneemt als dit optreedt in de hoedanigheid van auditcomité. Onder uitvoerend lid van de raad van bestuur verstaat men: elke bestuurder die lid is van het directiecomité als bedoeld in de artikelen 524bis en 524ter en elke bestuurder aan wie het dagelijks bestuur in de zin van artikel 525 is opgedragen. De wet van 7 december 2016 wijzigt enkel "hij het voorzitterschap van dit orgaan niet waarneemt als dit optreedt in de hoedanigheid van auditcomité." in "hij niet optreedt als voorzitter wanneer de raad van bestuur de functies van auditcomité uitoefent.". Het gaat hier dus enkel om een taalkundige aanpassing en niet om een inhoudelijke aanpassing.

De tweede uitzondering voor het niet moeten oprichten van een auditcomité door een genoteerde vennootschap wordt gegeven door artikel 526bis §7. Paragraaf 7, zoals deze van kracht was tot 31 december 2016, stelt volgende vennootschappen vrij van een auditcomité als bedoeld in paragrafen 1 tot 5:

- a) Elke vennootschap die een openbare instelling voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming is als omschreven in artikel 10 van de wet van 20 juli 2004 betreffende bepaalde vormen van collectief beheer van beleggingsportefeuilles;
- b) Elke vennootschap waarvan de enige zakelijke activiteit bestaat in het uitgeven van door activa gedekte waardepapieren, zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 5, van Verordening (EG) nr. 809/2004 van de Europese Commissie; in dat geval zet de vennootschap aan het publiek uiteen waarom zij het niet dienstig acht hetzij een auditcomité in te stellen, hetzij de raad van bestuur te belasten met de uitvoering van de taken van een auditcomité.

De wet van 7 december 2016 vervangt a) door "elke vennootschap die een instelling voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) is zoals gedefinieerd door de wet van 3 augustus 2012 betreffende de

instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG en de instellingen voor belegging in schuldvorderingen of de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB) zoals gedefinieerd door de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders.". Aan b) wordt "De opdrachten van de commissaris en, in voorkomend geval van de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening, zoals opgenomen onder paragraaf 6, blijven van toepassing, maar worden uitgeoefend ten aanzien van de raad van bestuur." toegevoegd.

3.3 Taken van het auditcomité

De verantwoordelijkheden of taken van het auditcomité moeten bepaald worden aan de hand van de noden en de omstandigheden van het bedrijf. Er zijn echter een aantal verantwoordelijkheden die altijd van toepassing zijn. Uit onderzoek van Collier en Zaman (2005) blijkt dat er in de verschillende codes van Europese landen vijf rollen van het auditcomité zijn die vaak aan bod komen, namelijk: (1) toezicht op de externe audit, (2) betrokkenheid in de selectie of het ontslag van de externe auditor, (3) toezicht op de interne audit, (4) toezicht op de rapportering van de raad van bestuur met betrekking tot interne controle en risicocontrole, en (5) toezicht op de kwaliteit van de financiële rapportering.

3.3.1 Toezicht op de externe audit

Een eerste verantwoordelijkheid van het auditcomité is toezicht op de externe audit. De externe auditor is verantwoordelijk voor de audit en het opstellen van een oordeel over de getrouwheid van de financiële verslaggeving van het bedrijf. Hij gaat kijken of deze in overeenstemming is met de accountingprincipes. Verder moet de externe auditor de interne auditactiviteiten identificeren die relevant zijn voor het plannen van de externe audit. Het auditcomité is verantwoordelijk voor het toezicht op dit proces. Zo moet het auditcomité de breedte van de externe auditdiensten nagaan. Verder moet het de onafhankelijkheid van de externe auditor waarborgen en de management letter van de externe auditor beoordelen. Om al deze taken uit te voeren moet het auditcomité regelmatig met de externe auditor samenkomen. Beide partijen moeten aan het begin van hun samenwerking duidelijke afspraken maken omtrent de aard en draagwijdte van de audit. Indien er tijdens de audit problemen ontstaan moeten deze steeds besproken worden. Na de audit moeten het auditcomité en de externe auditor samenkomen om de resultaten te bespreken. Er dient vooral aandacht te worden besteed aan de risico's die de auditor kon identificeren en de kwaliteit van de financiële rapportering. Er wordt aangeraden dat er drie à vier meetings plaatsvinden gedurende het accountingjaar en dus niet enkel aan het einde van de rapporteringscyclus (De Wachter, 2010).

Een heel belangrijke taak binnen het toezicht op de externe auditor is het evalueren van de relatie tussen het management en de externe auditor. Auditcomités moeten steeds toezien dat de onafhankelijkheid van de externe auditor niet in het gedrang komt.

3.3.2 Selectie en evaluatie externe auditor

Het auditcomité moet niet enkel goed kunnen samenwerken met de externe auditor tijdens zijn auditwerkzaamheden maar is ook betrokken bij de selectie of het ontslag van externe auditors. Dit is volgens Collier en Zaman (2005) hun tweede kerntaak.

In het bijzonder moet het auditcomité aanbevelingen doen aan de raad van bestuur omtrent de aanstelling van de externe auditor, de audit honoraria en aanvragen tot uittreding of afdanking (Lee, Mande & Ortman, 2004). De SEC (2003) stelt zelfs dat het auditcomité, als vertegenwoordigers van de aandeelhouders, de uiteindelijke autoriteit en verantwoordelijkheid heeft over de selectie, evaluatie en, indien nodig, de vervanging van de externe auditor.

De selectie en de evaluatie van de externe auditfirma is, in samenwerking met het management, een belangrijke verantwoordelijkheid van het auditcomité. Bij de aanwerving van externe auditors dient het auditcomité een voorstel te doen aan het management. Het management beoordeelt dit voorstel en legt op haar beurt een voorstel voor aan de raad van bestuur. Die geeft dit door aan de aandeelhouders en zij beslissen uiteindelijk over de aanstelling van de externe auditor. Het auditcomité moet bij deze aanbeveling rekening houden met de kwalificaties en de onafhankelijkheid van de auditors. Bij de beoordeling van de onafhankelijkheid dient vooral rekening gehouden te worden met de verlening van eventuele nevendiensten aan de gecontroleerde onderneming (Richtlijn 2006/43/EG). Bij de evaluatie dient het auditcomité er eveneens voor te zorgen dat het honorarium van de externe auditor voldoende is om te verzekeren dat de audit van het bedrijf niet in het gedrang komt. Dit honorarium dient ook jaarlijks herzien te worden, samen met de aanstelling van de externe auditors. Ook bij het ontslag van de auditor dient het auditcomité betrokken te worden. Dit vooral om na te gaan of het ontslag op basis van gegronde redenen is en niet omwille van een ingenomen positie die tegengesteld is aan de voorkeur van het management (De Wachter, 2010).

3.3.3 Monitoren interne auditfunctie

Een derde kernverantwoordelijkheid van het auditcomité is het monitoren van de interne auditfunctie (Richtlijn 2006/43/EG). De interne auditor is verantwoordelijk voor het monitoren van de performantie van de interne controles van het bedrijf. De interne auditor en het auditcomité werken nauw samen op vlak van interne controle, fraude en intern onderzoek. De interne auditor speelt ook een belangrijke rol, in samenwerking met het management, de externe auditor en het auditcomité, om de effectiviteit van interne controlesystemen te verzekeren en om de gepaste personen op de hoogte te brengen van zwakheden in het systeem.

Het auditcomité moet verzekeren dat de interne auditor voldoende middelen ter beschikking krijgt en voldoende macht heeft binnen het bedrijf om zijn taken te kunnen volbrengen. Daarnaast moet het auditcomité het interne auditprogramma beoordelen en moet het betrokken zijn in de ontwikkeling van de doelstellingen en missie van de interne auditafdeling. Het is ook de taak van het auditcomité om er voor te zorgen dat het management de bevindingen van de interne auditors in overweging neemt en er gepast op reageert. Vermits de doelstellingen van het auditcomité en de interne audit sterk aan elkaar

gerelateerd zijn, verhoogt een goede samenwerking tussen hen de effectiviteit van het auditcomité (De Wachter, 2010).

Net als bij de externe auditor is het auditcomité ook betrokken bij de aanstelling en afdanking van de interne auditor, evenals bij zijn verloning. Het is verder belangrijk dat het auditcomité de onafhankelijkheid van de interne auditfunctie kan verzekeren en dat de interne auditor niet ontslagen kan worden als gevolg van acties en audits die negatief zijn voor het management (Scarborough et al., 1998). Het auditcomité moet met de interne auditor samenkomen om diens observaties van de interne controlestructuur en andere gerelateerde zaken te bespreken. Bovendien zou er jaarlijks minstens één keer een meeting moeten zijn tussen de interne auditor en het auditcomité in afwezigheid van het management. Dit omdat het kan voorkomen dat één van beide partijen zich niet comfortabel voelt om gevoelige zaken te bespreken in aanwezigheid van het management (De Wachter, 2010).

3.3.4 Monitoring interne beheersing

De vierde kerntaak van het auditcomité is de controle en verbetering van het interne controlesysteem (Lee et al., 2004). Het auditcomité heeft een belangrijke verantwoordelijkheid met betrekking tot de beoordeling van de adequaatheid van de interne controlestructuur- en systemen, significante bevindingen van interne onderzoeken en de beslissing van het management bij geïdentificeerde zwakke punten. Het auditcomité moet nagaan of het management de nodige beleidsmaatregelen heeft geïmplementeerd om te verzekeren dat de risico's van het bedrijf geïdentificeerd worden en dat de controles adequaat zijn en correct functioneren. Om deze verantwoordelijkheid goed te kunnen uitvoeren moet het auditcomité wel de nodige informatie ontvangen van het management. Enkel wanneer het auditcomité een goed begrip heeft van het controlesysteem kan zij aanbevelingen doen aan het management met betrekking tot de zwakke punten. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude ligt wel bij de raad van bestuur en niet bij het auditcomité.

3.3.5 Toezicht op kwaliteit financiële rapportering

De vijfde kerntaak van het auditcomité is het toezicht op de kwaliteit van de financiële rapportering. Het auditcomité moet de accounting- en financiële rapporteringsprocessen overzien, alsook de audit van de financiële verklaring. Deze taak wordt vaak als de belangrijkste taak van het auditcomité aanzien, vandaar dat deze ook vaak aan bod komt in de definities van een auditcomité. Een effectieve controle van de financiële verklaringen door het auditcomité is belangrijk omdat het de kwaliteit van de communicatie van het management naar derde partijen kan verbeteren. De controle van de financiële rapportering en van het financiële rapporteringsproces is dus een kerntaak van het auditcomité (Klein, 2002).

Meer bepaald moet het auditcomité financiële verklaringen en andere financiële rapporteringen nagaan alvorens ze bij de regelgevende instanties mogen ingediend worden. In het bijzonder moet het auditcomité de financiële verklaringen nazien en bepalen of ze volledig zijn, het gepaste accountingsbeleid reflecteren, de correcte informatie weergeven en consistent zijn met de informatie die het auditcomité ter beschikking heeft.

3.3.6 Bespreking wetgeving

De vijf kerntaken van het auditcomité zoals bepaald door Collier en Zaman (2005) komen goed overeen met hoe ze tot 31 december 2016 werden bepaald in artikel 526bis §4 van het Wetboek van Vennootschappen. Meer bepaald komen taak één, drie, vier en vijf van Collier en Zaman (2005) overeen met de eerste vier taken van het auditcomité zoals ze tot 31 december 2016 vermeld werden in artikel 526bis §4. Het gaat hier om het monitoren van de financiële verslaggeving, het monitoren van de doeltreffendheid van het systeem van interne controle en risicobeheer, het monitoren van de interne audit en de doeltreffendheid daarvan en het monitoren van de wettelijke controle of externe audit van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de opvolging van de vragen en aanbevelingen geformuleerd door de commissaris en, in voorkomend geval, door de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening. Artikel 526bis §4 zoals het was tot voor de wetwijziging door de wet van 7 december 2016 voegt aan de vier hierboven opgesomde taken van Collier en Zaman (2005) nog een vijfde taak aan toe. Deze houdt in dat het auditcomité de onafhankelijkheid van de commissaris of de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening moet beoordelen en monitoren. Hierbij moet men vooral letten op de verlening van bijkomende diensten aan de vennootschap.

Aan paragraaf 4 van artikel 526bis, dat handelt over de taken van het auditcomité zijn veel wijzigingen aangebracht door de wet van 7 december 2016. De wetgeving rond het monitoren van de interne controle en risicobeheer, interne audit en externe audit blijft echter ongewijzigd. In de oude wetgeving, deze van voor 31 december 2016, wordt enkel gezegd dat het auditcomité het financiële verslaggevingsproces moet monitoren, hieraan wordt door de wet van 7 december 2016 toegevoegd dat men nu ook aanbevelingen of voorstellen moet doen om de integriteit van het proces te waarborgen. Ook aan de taak van het beoordelen en het monitoren van de onafhankelijkheid van de commissaris wordt een toevoeging gedaan. Deze houdt in dat het auditcomité met de commissaris de bedreigingen voor zijn onafhankelijkheid en de veiligheidsmaatregelen die genomen worden om deze bedreigingen in te perken moet analyseren indien de totale honoraria bij een organisatie van openbaar belang meer bedragen dan de criteria bepaald in artikel 4 §3 van de verordening (EU) nr. 537/2014. In dat artikel wordt de grens bepaald wanneer er een gevaar is voor de onafhankelijkheid van de commissaris, deze is 15 procent. Artikel 4 §3 van de verordening (EU) nr. 537/2014 gaat als volgt: Indien de totale honoraria die van een organisatie van openbaar belang in elk van de laatste drie opeenvolgende boekjaren worden ontvangen, meer dan 15 procent bedragen van de totale honoraria van de wettelijke auditor die, het auditkantoor dat of, in voorkomend geval, de groepsauditor die de wettelijke controle in elk van die boekjaren uitvoert, stelt die wettelijke auditor of dat auditkantoor, of in voorkomend geval de groepsauditor, het auditcomité daarvan in kennis en bespreekt hij/het met het auditcomité de bedreigingen voor zijn onafhankelijkheid en de genomen veiligheidsmaatregelen om die bedreigingen in te perken. Het auditcomité overweegt of de controleopdracht moet worden onderworpen aan een kwaliteitsbeoordeling door een andere wettelijke auditor of ander auditkantoor, voordat de controleverklaring wordt afgegeven. Indien de van die organisatie van openbaar belang ontvangen honoraria hoger blijven dan 15 procent van de totale honoraria van de wettelijke auditor die, van het

auditkantoor dat of, in voorkomend geval, van de groepsauditor die de wettelijke controle uitvoert, besluit het auditcomité op objectieve gronden of de groepsauditor, de wettelijke auditor of het auditkantoor van deze entiteit of groep entiteiten de wettelijke controle mag voortzetten gedurende een aanvullende periode die in geen geval langer dan twee jaar mag duren.

Ten slotte worden er nog twee taken toegevoegd. Ten eerste is het auditcomité nu verplicht de raad van bestuur in kennis te stellen van het resultaat van de wettelijke controle van de jaarrekening, toe te lichten op welke wijze de wettelijke controle van de jaarrekening heeft bijgedragen tot de integriteit van de financiële verslaggeving en welke specifieke rol het auditcomité in dat proces heeft gespeeld. De tweede toegevoegde taak houdt in dat het auditcomité aan de raad van bestuur aanbevelingen moet doen in verband met de benoeming van de commissaris en dit overeenkomstig artikel 16 §2 van de verordening (EU) nr. 537/2014. Het auditcomité kan ook een hernieuwing van het mandaat van de huidige commissaris aanbevelen.

Zowel de vorige als de huidige wetgeving geeft aan dat het auditcomité geregeld verslag moet uitbrengen bij de raad van bestuur over de uitoefening van zijn taken en dit tenminste wanneer de raad van bestuur de jaarrekening opstelt.

3.4 Samenstelling van het auditcomité

Uit onderzoek van Pucheta-Martinez en de Fuentes (2007) bleek dat louter de aanwezigheid van auditcomités de kwaliteit van de financiële rapportering niet verhoogt. Een auditcomité creëert pas waarde voor een onderneming als het ook effectief werkt. Dit kan pas wanneer dat het auditcomité zo wordt samengesteld dat het efficiënt kan werken. In de loop der jaren is er veel onderzoek gedaan naar hoe een auditcomité best wordt samengesteld. Aan het einde van deze masterproef zal hieromtrent ook een empirisch onderzoek gevoerd worden.

3.4.1 Aantal leden

Een auditcomité is meestal samengesteld uit drie tot zes leden. Grote auditcomités, dit zijn comités met minstens vijf leden, hebben het voordeel dat zij kunnen beschikken over een ruimere basis van competenties, maar de voorzitter van het comité zal zich dan wel sterker moeten profileren. Een nadeel is dat er bij grotere comités misschien luiheid kan optreden omdat men denkt dat anderen het voortouw wel zullen nemen of dat de besprekingen langer uitlopen en er moeilijker tot een besluit kan worden gekomen. Bij kleinere comités kan je misschien wel makkelijker samenwerken en tot een besluit komen maar moet je wel opletten dat al het werk uitgevoerd kan worden.

3.4.2 Benoeming en duur van het mandaat

De benoeming van een lid van het auditcomité gebeurt door de raad van bestuur. Dit is logisch omdat het auditcomité werkt binnen de schoot van de raad van bestuur en deze helpt bij het uitvoeren van haar taken. Een mandaat duurt drie à vier jaar, waardoor het auditcomité geregeld nieuwe leden krijgt. Dit is wel niet het geval voor alle auditcomités, er zijn er ook die nauwelijks roteren omdat de mandaten van de leden van het auditcomité steeds worden verlengd wanneer deze aflopen. Het grootste voordeel

van een regelmatige rotatie is dat dit garant staat voor een frisse vraagstelling en nieuwe invalshoeken. Dit kan ook helpen voorkomen dat het auditcomité slachtoffer wordt van groepsdenken of andere fenomenen die na verloop van tijd kunnen opduiken binnen organisaties. Een nadeel is wel dat de nieuwe leden steeds moeten worden ingewerkt en nog kennis over het bedrijf moeten verzamelen. Er zal ook kennis verloren gaan wanneer leden het auditcomité verlaten. Een ander argument tegen een hoge rotatie van leden van het auditcomité is dat auditcomités gekenmerkt worden door hun lange-termijn karakter. Het spreekt voor zich dat een hoge rotatie hier haaks op staat. Het is dus zeer belangrijk om hier een goed evenwicht tussen te vinden.

3.4.3 Niet-uitvoerende en onafhankelijke bestuurders

Het auditcomité is samengesteld uit niet-uitvoerende leden van de raad van bestuur. Een niet-uitvoerende bestuurder is een bestuurder die geen uitvoerende taken vervult binnen de bedrijfsvoering van de vennootschap. Dit houdt in dat hij niet tot het management of directiecomité behoort. Mocht dit toch het geval zijn dan zou hij via het auditcomité zijn eigen werk moeten beoordelen. Dit zou voor belangenconflicten zorgen waardoor de geloofwaardigheid van het auditcomité onder druk komt te staan.

Onafhankelijkheid is een essentiële voorwaarde binnen het auditcomité. Op bepaalde momenten zal je als lid van het auditcomité de voorzitter van het directiecomité en de voorzitter van de raad van bestuur moeten bevragen naar de integriteit van de verkregen informatie. Nadien zal deze informatie ook op een objectieve en kritische manier overzien moeten worden waarna er een oordeel over de getrouwheid ervan geveld moet worden. Het spreekt voor zich dat dit moeilijk wordt wanneer een auditcomité over onvoldoende onafhankelijkheid bezit.

Onafhankelijkheid is ook zeer belangrijk voor het publieke vertrouwen in het auditcomité. Deze onafhankelijkheid moet zowel in feite als in schijn zijn. Onafhankelijkheid in feite houdt in dat je niet verbonden bent aan de onderneming of dat er nergens een belangenconflict kan optreden. Omwille van deze reden mag je dus geen uitvoerend bestuurder van de onderneming zijn. Onafhankelijkheid in schijn houdt in dat je wel onafhankelijk bent maar dat de publieke opinie toch de indruk kan krijgen dat dit niet zo is omwille van bepaalde factoren. Dit kan bijvoorbeeld wanneer je familie bent van een uitvoerend bestuurder. Ten minste één lid van het auditcomité moet een onafhankelijke bestuurder zijn. Meer is altijd aangeraden en zal de werking van het auditcomité en het aanzien naar de buitenwereld verbeteren.

Andere personen die best geen deel kunnen uitmaken van een auditcomité zijn:

- directie- en kaderleden of bedienden van de onderneming of van dochterondernemingen;
- nauwe familieleden van kaderleden van de onderneming;
- consultants, raadgevers of juridische adviseurs die een belangrijke relatie hebben met de onderneming zelf, of met een andere onderneming waarbij bestuurders betrokken zijn;
- iemand die direct of indirect een bepaald financieel belang heeft in de onderneming, beleggingen heeft uitstaan, bepaalde kredieten geniet;
- personen met banden met de belangrijkste leveranciers of klanten.

3.4.4 Deskundigheid

Een ander kenmerk waarover de leden van een auditcomité moeten beschikken is deskundigheid. Ieder lid van het auditcomité moet voldoende kennis hebben over de onderneming. Dit gaat over de activiteiten van de onderneming en de manier waarop deze uitgevoerd worden, de bedrijfsprocessen. De leden van het auditcomité moeten niet enkel de ondernemingsactiviteiten begrijpen, maar ook in staat zijn het ondernemingsrisico in te schatten. Ook het systeem van interne controle moet door het auditcomité van nabij gevolgd worden. Enerzijds is er het leren kennen en begrijpen van de werking van het systeem van interne controle, anderzijds wordt dit controlesysteem door hen geëvalueerd. Tijdens het evalueren kunnen ze steunen op de verslagen die opgemaakt zijn door de interne en externe auditors en op de gesprekken die ze met deze auditors gevoerd hebben.

Om hun verantwoordelijkheden met betrekking tot het bewaken van de interne controle en financiële rapportering echter goed uit te voeren, moeten de leden van het auditcomité de nodige kennis en competentie hebben met betrekking tot zakelijke aangelegenheden, financiële rapportering, interne controle en auditing (Bédard, Chtourou & Courteau, 2004). Dit is de reden waarom bijna iedereen die in een auditcomité zetelt al een verleden heeft in het bedrijfsleven. Kennis van financiële rapportering is heel belangrijk omdat deze de leden van het auditcomité in staat stelt het management de juiste vragen te stellen en met de juiste kritische blik naar de financiële resultaten te kijken. Ook het wet- en regelgevende kader waarbinnen de onderneming opereert moet door de leden van het auditcomité worden opgevolgd.

3.4.5 Bespreking wetgeving

Hoe het auditcomité in België moet samengesteld worden staat in artikel 526bis §2. Tot 31 december 2016 gaf dit aan dat het auditcomité samengesteld moet zijn uit niet-uitvoerende leden van de raad van bestuur. Ten minste één lid van het auditcomité is een onafhankelijke bestuurder in de zin van artikel 526ter, én beschikt over de nodige deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit. Na de wijziging van artikel 526bis door de wet van 7 december 2016 is er nog steeds de verplichting dat ten minste één lid onafhankelijk is en er minstens één lid deskundig moet zijn op het gebied van boekhouding en audit. Deze twee verplichtingen zijn volgens de huidige wetgeving wel van elkaar losgekoppeld, het is niet meer zo dat een onafhankelijk lid ook de persoon moet zijn die deskundig is op gebied van boekhouding en audit. Aan artikel 526bis §2 wordt ook nog toegevoegd dat de leden van het auditcomité moeten beschikken over een collectieve deskundigheid op het gebied van de activiteiten van de gecontroleerde vennootschap en dat de voorzitter van het auditcomité wordt benoemd door de leden van het comité.

In artikel 526ter wordt aangegeven wat een onafhankelijke bestuurder is. Dit artikel bleef ongewijzigd na de invoering van de wet van 7 december 2016. Artikel 526ter geeft negen criteria weer waaraan je moet voldoen om een onafhankelijke bestuurder te zijn en gaat als volgt:

“De onafhankelijk bestuurder in de zin van artikel 526bis §2 dient ten minste te voldoen aan volgende criteria: 1° gedurende een tijdvak van vijf jaar voorafgaand aan zijn benoeming, noch in de

vennootschap, noch in een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11, een mandaat van uitvoerend lid van het bestuursorgaan of een functie van lid van het directiecomité of van persoon belast met het dagelijks bestuur hebben uitgeoefend; 2° niet meer dan drie opeenvolgende mandaten als niet-uitvoerend bestuurder in de raad van bestuur hebben uitgeoefend, zonder dat dit tijdvak langer mag zijn dan twaalf jaar; 3° gedurende een tijdvak van drie jaar voorafgaand aan zijn benoeming, geen deel hebben uitgemaakt van het leidinggevend personeel in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11; 4° geen vergoeding of ander belangrijk voordeel van vermogensrechtelijke aard ontvangen of hebben ontvangen van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11, buiten de tantièmes en de vergoeding die hij eventueel ontvangt of heeft ontvangen als niet-uitvoerend lid van het bestuursorgaan of lid van het toezichthoudende orgaan; 5° a) geen maatschappelijke rechten bezitten die een tiende of meer vertegenwoordigen van het kapitaal, van het maatschappelijk fonds of van een categorie aandelen van de vennootschap; b) indien hij maatschappelijke rechten bezit die een quotum van minder dan 10 % vertegenwoordigen: mogen die maatschappelijke rechten samen met de maatschappelijke rechten die in dezelfde vennootschap worden aangehouden door vennootschappen waarover de onafhankelijke bestuurder controle heeft, geen tiende bereiken van het kapitaal, van het maatschappelijk fonds of van een categorie aandelen van de vennootschap of mogen de daden van beschikking over die aandelen of de uitoefening van de daaraan verbonden rechten niet onderworpen zijn aan overeenkomsten of aan eenzijdige verbintenissen die het onafhankelijk lid van het bestuursorgaan heeft aangegaan; c) in geen geval een aandeelhouder vertegenwoordigen die onder de voorwaarden valt van dit punt; 6° geen significante zakelijke relatie hebben of in het voorbije boekjaar hebben gehad met de vennootschap of met een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11, noch rechtstreeks noch als vennoot, aandeelhouder, lid van het bestuursorgaan of lid van het leidinggevend personeel in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, van een vennootschap of persoon die een dergelijke relatie onderhoudt; 7° in de voorbije drie jaar geen vennoot of werknemer zijn geweest van de huidige of vorige commissaris van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon in de zin van artikel 11; 8° geen uitvoerend lid zijn van het bestuursorgaan van een andere vennootschap waarin een uitvoerend bestuurder van de vennootschap zetelt in de hoedanigheid van niet-uitvoerend lid van het bestuursorgaan of als lid van het toezichthoudende orgaan, en geen andere belangrijke banden hebben met uitvoerende bestuurders van de vennootschap uit hoofde van functies bij andere vennootschappen of organen; 9° geen echtgenoot, wettelijk samenwonende partner of bloed- of aanverwanten tot de tweede graad hebben die in de vennootschap of in een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11, een mandaat van lid van het bestuursorgaan, lid van het directiecomité, persoon belast met het dagelijks bestuur of lid van het leidinggevend personeel, in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, uitoefenen, of die zich een van de andere in de punten 1° tot 8° beschreven gevallen bevinden.

Artikel 526bis §6 gaat verder op het thema van de onafhankelijkheid maar dan vanuit het standpunt van de commissaris. Het stelt dat de commissaris en in voorkomend geval, de bedrijfsrevisor, die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening ten eerste jaarlijks aan het auditcomité zijn onafhankelijkheid van de vennootschap moet bevestigen. Ten tweede moet hij alle voor de vennootschap verrichte bijkomende diensten aan het auditcomité melden en ten derde moet hij met het auditcomité overleg voeren over de bedreigingen voor hun onafhankelijkheid en de veiligheidsmaatregelen die genomen zijn om deze bedreigingen in te perken. Door de wet van 7 december 2016 wordt aan dit derde puntje toegevoegd dat de commissaris of bedrijfsrevisor samen met het auditcomité moet informeren naar de bedreigingen voor hun onafhankelijkheid en de veiligheidsmaatregelen genomen om deze bedreigingen in te perken, indien de totale honoraria die zij van een organisatie van openbaar belang ontvangt meer bedragen dan de criteria bepaald in artikel 4 §3 van de verordening (EU) nr. 537/2014. Ook wordt verwacht dat de commissaris en het auditcomité deze bedreigingen en de getroffen veiligheidsmaatregelen analyseert. Verder worden er nog twee puntjes toegevoegd. Ten eerste moet de commissaris of bedrijfsrevisor een aanvullende verklaring opstellen zoals bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014. Ten tweede moeten ze bevestigen dat het controleverslag consistent is met de aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Ten slotte voegt de wet van 7 december 2016 ook nog volgende paragraaf toe aan artikel 526bis §6: "In de vennootschappen die voldoen aan de criteria omschreven in paragraaf 3 en geen auditcomité inrichten, blijven de opdrachten van de commissaris en, in voorkomend geval van de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening, zoals opgenomen onder paragraaf 6, van toepassing, maar worden zij uitgeoefend ten aanzien van de raad van bestuur. De commissaris en, in voorkomend geval de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening, maken jaarlijks aan het auditcomité, enerzijds, indien dergelijk comité is ingericht, en aan de raad van bestuur, anderzijds, de aanvullende verklaring bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014 over. Deze aanvullende verklaring wordt overgemaakt uiterlijk op de datum van indiening van het controleverslag bedoeld in de artikelen 144 en 148 en in artikel 10 van diezelfde verordening. Op gemotiveerd verzoek van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, maken het auditcomité of, in voorkomend geval, de raad van bestuur, de aanvullende verklaring bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014 over."

3.5 Werking van het auditcomité

3.5.1 Voorzitter van het auditcomité

De efficiënte werking van het auditcomité wordt mede bepaald door de voorzitter van het comité. De voorzitter van het comité wordt gekozen door de leden van het auditcomité. Als voorzitter sta je in voor de goede werking van het auditcomité en de opvolging van de aanbevelingen van het auditcomité aan het operationeel management. Een sterke voorzitter is zeker vereist bij grote auditcomités. Bijkomstig zal je als voorzitter over voldoende doorzettingsvermogen moeten beschikken wanneer je te maken krijgt met een sterk management dat de werking van het auditcomité wil sturen of beperken. Ook

wanneer de overige leden van het comité nog niet erg ervaren of bekend zijn met datgene dat van hen verwacht wordt zal de figuur van de voorzitter des te belangrijker zijn (De Samblanx, 1995).

3.5.2 Vergaderingen

Van een auditcomité wordt niet verwacht dat zij dagelijks op de onderneming aanwezig zijn. Zij komen een aantal keer per jaar samen, onder andere wanneer de resultaten worden besproken of er een dringende of belangrijke kwestie is. Een vergaderfrequentie van minstens vier keer per jaar wordt aangewezen (Corporate Governance Code, 2009). Indien men het auditcomité wenst te betrekken bij trimestriële of maandelijkse financiële staten, dan zal de vergaderfrequentie moeten worden opgedreven. De planning van de vergaderingen van het auditcomité dient in functie van de opdrachten van het comité te worden opgesteld. De vergaderdata voor het ganse jaar worden op voorhand vastgelegd en door de leden goedgekeurd. De agenda voor speciale extra ingelegde vergaderingen wordt door de secretaris van het comité opgemaakt met het uitdrukkelijke akkoord van de voorzitter van het auditcomité.

De duurtijd van de vergaderingen is afhankelijk van de agenda en de mate waarin de leden de vergadering hebben voorbereid. Dit kan variëren van twee uur tot een halve of zelfs hele dag. Alle leden van het auditcomité krijgen hun documentatie op voorhand waardoor de effectief bestede tijd aanzienlijk hoger is dan de vergadertijd door het feit dat de ontvangen documentatie wordt voorbereid. De agenda en de bijhorende documentatie moet minstens zeven dagen op voorhand ter beschikking gesteld zijn van de leden, zodat deze voldoende voorbereidingstijd krijgen en de mogelijkheid om de agenda te amenderen indien zij dit nodig vinden (De Samblanx, 1995).

3.5.3 Rol van het management

Zoals eerder al werd aangegeven mogen de leden van het auditcomité zelf geen operationele verantwoordelijkheid dragen. Toch kan het auditcomité niet naar behoren werken zonder de medewerking van het management. De aanwezigheid van andere managementleden is afhankelijk van de agendapunten van de vergadering en zal beperkt worden tot de punten die hen aanbelangen. Enkele voorbeelden van niet-leden van het auditcomité die toch aanwezig kunnen zijn op een vergadering zijn: de algemeen directeur, de financieel directeur, de directeur van de interne audit, de voorzitter van de raad van bestuur en leden van de juridische afdeling. Voor een goede werking van het auditcomité is een nauwe samenwerking met het management dus vereist. Het auditcomité moet er wel alert voor blijven dat zij, en niet de operationele bestuurders, de te behandelen punten leiden. De voorzitter van het auditcomité speelt hier een belangrijke rol. Tenslotte treedt er vaak een lid van het personeel van de onderneming op als secretaris van het auditcomité. Deze persoon heeft tot taak de notulen van de vergadering bij te houden en te verspreiden onder de leden van het comité.

Om haar taken op een kwalitatieve manier uit te kunnen voeren steunt het auditcomité op de onderneming, die al haar werkingskosten draagt. Indien het auditcomité speciale onderzoeken wil uitvoeren, bijvoorbeeld wanneer het fraude vermoedt, kan het beroep doen op zowel interne als externe specialisten. De middelen voor deze extra onderzoeken moeten via het auditcharter worden toegekend

aan het auditcomité. Het mag nooit voorkomen dat het engageren van deze middelen afhankelijk zou zijn van de goedkeuring van andere bestuurders die geen lid zijn van het auditcomité.

3.5.4 Bespreking wetgeving

Paragraaf 5 is het enige gedeelte van artikel 526bis dat handelt over het functioneren van het auditcomité. Tot 31 december 2016 gaf deze paragraaf aan dat de commissaris of in voorkomend geval, de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening, bij het auditcomité verslag moet uitbrengen over belangrijke zaken die bij de uitoefening van zijn wettelijke controle van de jaarrekeningen aan het licht zijn gekomen, en meer bepaald over ernstige tekortkomingen in de interne controle met betrekking tot de financiële verslaggeving. De wet van 7 december 2016 heeft deze paragraaf enigszins gewijzigd. Zo is het nu niet meer voldoende dat er enkel verslag wordt uitgebracht van de tekortkomingen die aan het licht zijn gekomen maar moeten deze ook besproken worden met het auditcomité of zelfs de raad van bestuur. Dit kan zowel gebeuren op vraag van de commissaris, bedrijfsrevisor, het auditcomité of de raad van bestuur. Ook moeten de aan het licht gekomen tekortkomingen worden opgenomen in de aanvullende verklaring aan het auditcomité.

3.6 Andere wet- en regelgevende bronnen

3.6.1 De Corporate Governance Code

In 2004 publiceerde de Commissie Corporate Governance de Belgische Corporate Governance Code voor beursgenoteerde vennootschappen. Het doel van de Commissie Corporate Governance was de waarde voor ondernemingen op lange termijn maximaliseren via een goede corporate governance. Om in een regelmatige herziening en verbetering te voorzien werd de Permanente Werkgroep opgericht. De eerste versie van de Corporate Governance Code kwam uit op 9 december 2004. Deze eerste versie werd geüpdatet en op 12 maart 2009 kwam de tweede en voorlopig laatste versie uit. Deze herziening was wenselijk om rekening te houden met de positieve en negatieve ervaringen met de eerdere versie van de Code, met een veranderend wettelijk kader in België en Europa en met de nieuwe verwachtingen van de samenleving en stakeholders ten opzichte van de verantwoordelijkheden en gedragingen van vennootschappen, bestuurders en managers. Ondertussen is het alweer acht jaar geleden dat er aanpassingen zijn doorgevoerd. Het zou dus wenselijk zijn dat er weer een nieuwe versie uitkomt omdat de wetgeving omtrent auditcomités veranderd is en de Code dus momenteel achterhaald is. De Code is opgebouwd rond negen principes die de pijlers vormen van goede corporate governance. Verder bevat de Code ook nog bepalingen en richtlijnen.

De Code is gebaseerd op het 'pas toe of leg uit'-principe. Dit principe houdt in dat je, wanneer je iets niet toepast, je moet uitleggen waarom je ervoor gekozen hebt om dit niet toe te passen. De flexibiliteit die dit principe biedt werd verkozen boven een strikte en rigoureuze toepassing van een gedetailleerde reeks regels omdat zodoende rekening kan worden gehouden met de specifieke kenmerken van de vennootschappen zoals hun omvang, aandeelhoudersstructuur, activiteiten, risicoprofiel en beheerstructuur. De richtlijnen die in de Code worden gegeven zijn dus niet verplicht maar dienen enkel

ter ondersteuning van bedrijven die de ambitie hebben om een goed corporate governance beleid op poten te zetten.

Principe 5 van de Code gaat over gespecialiseerde comités die binnen de raad van bestuur worden opgericht. Deze zijn het auditcomité, het remuneratiecomité en het benoemingscomité. Bijlage C van de Code wordt gewijd aan het auditcomité. In de huidige versie bestaat deze sectie uit 31 punten. De onderwerpen die besproken worden zijn: het proces van financiële verslaggeving, systemen voor interne controle en risicobeheer, interne audit, externe audit en de werking van het auditcomité. In sommige puntjes worden de artikels uit het wetboek van vennootschappen herhaald of wordt er naar verwezen. In andere worden richtlijnen gegeven die verder gaan dan wat er verplicht wordt in het wetboek van vennootschappen. Zo wordt in de Code aangegeven dat best de meerderheid van de leden van het auditcomité onafhankelijk is terwijl artikel 526bis §2 slechts aangeeft dat er minstens één lid van het auditcomité een onafhankelijk bestuurder moet zijn. Er wordt ook aangeraden dat het auditcomité op zijn minst viermaal per jaar samen komt, regelmatig, hiermee wordt bedoeld om de twee à drie jaar, zijn intern reglement herzielt, een evaluatie maakt van zijn eigen doeltreffendheid en hieromtrent aan de raad van bestuur aanbevelingen doet met betrekking tot de nodige wijzigingen.

3.6.2 Het auditcharter

Elke onderneming stelt een eigen auditcharter op. Het doel van dit charter is zorgen voor een efficiëntere werking van het auditcomité. Dit gebeurt door hierin aan te geven wat er precies van het auditcomité wordt verwacht, zodat aan de verwachtingen van de raad van bestuur en de aandeelhouders kan worden voldaan. In dit charter wordt duidelijk vastgelegd wat de verantwoordelijkheden en de bevoegdheden zijn van het comité. Andere dingen die hierin kunnen worden vastgelegd zijn de frequentie van vergaderen, het aantal leden, de duur van een benoeming en de wijze waarop het auditcomité zijn bevindingen en aanbevelingen moet meedelen. De hierboven besproken artikelen 526bis en 526ter van het wetboek van vennootschappen zijn minimumvereisten waaraan een auditcomité moet voldoen. Wanneer een vennootschap strengere regels wil hanteren voor de samenstelling en werking van het auditcomité dan worden deze in het auditcharter vastgelegd. Indien een vennootschap dus meer verwachtingen heeft van haar auditcomité of het comité extra taken wil laten uitvoeren die afgestemd zijn op de bedrijfsactiviteit worden deze opgelegd via het auditcharter. In bijlage 1 kan u, ter illustratie, het auditcharter van Colruyt Group terugvinden. Dit charter wordt door Colruyt Group gezien als het intern reglement van het auditcomité. Het auditcomité moet zich houden aan deze regels ook al gaan zij soms verder dan wat wettelijk verplicht is door het Wetboek van Vennootschappen. Hierin wordt onder andere aangegeven dat het auditcomité minstens viermaal per jaar moet samenkomen ter bespreking van de trimestriële en jaarcijfers en dat het ook tweemaal een gesprek moet hebben met de commissaris om op de hoogte te blijven van de bevindingen van zijn auditwerkzaamheden. Dit komt overeen met bepalingen uit de Corporate Governance Code van 2009. Wat de opdrachten van het auditcomité betreft, worden deze in het auditcharter verder uitgewerkt en wordt gespecificeerd waarop gelet moet worden (consistentie, waarderingsregels, werking van de systemen van interne controle). Wat de samenstelling van het auditcomité betreft wordt er geëist dat er minstens drie leden moeten zijn, wat verder gaat dan

art. 526bis van het Wetboek van Vennootschappen maar ook weer overeenkomt met een bepaling van de Corporate Governance Code 2009. Ten slotte wordt er nog verduidelijkt wat men op het gebied van rapportering verwacht van het auditcomité.

Hoofdstuk 4: Wat is de impact in de praktijk van de wet van 7 december 2016 die de wetgeving rond auditcomités van 17 december 2008 heeft veranderd?

In hoofdstuk 3 is gebleken dat de wetgeving rond auditcomités zoals ze vermeld staat in het Wetboek van Vennootschappen recent is aangepast door de wet van 7 december 2016. Uit de bespreking en de vergelijking van de huidige en vorige artikels 526bis en 526ter van het Wetboek van Vennootschappen in het vorige hoofdstuk is gebleken dat deze artikels op heel wat plaatsen zijn gewijzigd. Zo zijn er wijzigingen wat betreft de samenstelling, taken en werking van het auditcomité.

Op wetgevend vlak zijn er dus wijzigingen doorgevoerd maar hoe uiten deze wijzigingen zich in de praktijk? Is het functioneren van de auditcomités hard veranderd en heeft deze wetswijziging dus een grote impact op de auditcomités? Om dit na te gaan heb ik enkele interviews afgenomen bij personen die op professioneel vlak vaak werken met of rond auditcomités en dus in staat zijn in te schatten wat de impact van deze wetswijziging is op auditcomités in de praktijk. De eerste persoon die ik hieromtrent gesproken heb is Mevrouw Annelies De Wilde. Zij is senior research associate bij Guberna, het instituut voor bestuurders. Dit instituut is een kenniscentrum en heeft als doelstelling het bevorderen van deugdelijk bestuur, waarbij het auditcomité eveneens een rol speelt. Dit doet Guberna onder andere door het aanbieden van opleidingen. Er zijn drie standaardformules: *director effectiveness* over welke kennisdomeinen je best beheerst als bestuurder, *board effectiveness* over hoe een Raad van Bestuur (en zijn subcomités) functioneert en tot slot *board simulation*, een tweedaagse simulatie van een raad van bestuur gebaseerd op een business case. De problematiek van het auditcomité komt aan bod bij de module *board effectiveness* wanneer er gesproken wordt over de monitoring rol van de raad van bestuur. Ook biedt Guberna, in samenwerking met het IBR, een cyclus aan met praktische 'tips en tricks' om de werking van het auditcomité te optimaliseren waarin onder andere een theoretische uiteenzetting wordt gegeven over de gewijzigde wetgeving. Naast haar rol bij Guberna vervult Mevrouw De Wilde nog een rol bij de Commissie Corporate Governance. Daar werkt ze mee aan het opstellen van de Corporate Governance Code 2017, de opvolger van de Corporate Governance Code 2009. De tweede persoon met wie ik gesproken heb is de heer Tom Meuleman, partner bij PwC België. Hij is commissaris bij verschillende banken en verzekeringskantoren, waardoor hij nauw samenwerkt met auditcomités. Verder is hij ook nog ondervoorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren. Met beiden had ik een gesprek over het auditcomité en de veranderde wetgeving hieromtrent.

Het functioneren van het auditcomité zal volgens mevrouw De Wilde niet veel veranderen door de gewijzigde wetgeving rond auditcomités. Het auditcomité is het meest professionele comité binnen de Raad van Bestuur. Het is ook het comité dat al het langst bestaat en daardoor heeft het doorheen de jaren al heel wat ervaring kunnen opdoen. Zowel mevrouw De Wilde als de heer Meuleman denken eerder dat het auditcomité rekening zal moeten houden met andere bepalingen van de audithervorming, waartoe ook de wetswijziging rond het auditcomité hoort. Zo haalt mevrouw De Wilde aan dat de wetten omtrent de interne en externe rotatie van de commissaris gewijzigd zijn en is ook de wetgeving rond de niet-auditdiensten verstrengd. Op dat laatste punt treedt de heer Meuleman haar bij. Het auditcomité moet een beleid uitstippelen rond de niet-auditdiensten dat ze jaarlijks moet opvolgen. Ook moet het

auditcomité op voorhand toestemming geven over welke diensten toegelaten zijn en welke niet. Verder wijst hij erop dat het auditcomité rekening moet houden met de aangescherpte wetgeving rond de onafhankelijkheid van haar leden en ziet hij na de wetwijziging een actievere rol weggelegd voor het auditcomité bij de keuze van de externe auditor. Ook mevrouw De Wilde is van mening dat er na de wetwijziging een actievere rol is weggelegd voor het auditcomité en dat er meer communicatie zal zijn tussen de bedrijfsrevisor en het auditcomité. Beiden zijn er dus van overtuigd dat het auditcomité enkel met meer factoren rekening moeten houden dan vroeger maar dat er naar functioneren niet veel zal veranderen. Het auditcomité zal blijven doen wat ze al deden namelijk het opvolgen van het financiële verslaggevingsproces en het actief monitoren van de interne en externe auditor.

Mevrouw De Wilde verwacht wel dat er door de nieuwe auditrichtlijn eventueel problemen kunnen ontstaan bij ondernemingen met filialen in het buitenland. De auditrichtlijn was zo opgesteld dat, wat de termijnen voor de externe rotatie van de commissaris betreft, er verschillende opties waren. Doordat landen voor verschillende termijnen hebben gekozen zullen filialen van hetzelfde bedrijf met verschillende termijnen te maken krijgen. Omdat er op groepsniveau vaak voor hetzelfde revisorenkantoor gekozen wordt zullen er dus problemen kunnen ontstaan om alles op elkaar af te stemmen. Dit heeft niets met de gewijzigde auditcomitéwetgeving te maken maar is eerder een praktisch probleem waar sommige auditcomités rekening mee zullen moeten houden.

Voor de wetwijziging was het zo dat één van de onafhankelijke leden ook over de nodige deskundigheid omtrent boekhouding en audit moest beschikken. Na de wet van 7 december 2016 zijn deze twee criteria van elkaar losgekoppeld en is het niet meer noodzakelijk dat de deskundigheid omtrent boekhouding en audit bij een onafhankelijk lid ligt. Dit kan als een versoepeling van de wetgeving gezien worden maar mevrouw De Wilde denkt niet dat dit voor een financiële verslaggeving van lagere kwaliteit zal zorgen. Het samenstellen van de Raad van Bestuur zal er makkelijker door worden en dat vindt zij een goede zaak. Voor beursgenoteerde bedrijven is het vaak een moeilijke puzzel om de Raad van Bestuur samen te stellen omdat er zoveel criteria zijn waarmee je rekening moet houden. Zo moet de Raad van Bestuur voor 1/3 uit vrouwen bestaan, moet je voldoende onafhankelijke bestuurders hebben, moet je mensen hebben met competenties voor het auditcomité, remuneratiecomité... Over het algemeen is mevrouw De Wilde niet voor *hard law* die bedrijven verplichtingen oplegt zoals het Wetboek van Vennootschappen maar is ze eerder voor *soft law* zoals de Corporate Governance Code. Deze bevat bepalingen en werkt volgens het *comply or explain*-principe. Zo kunnen ondernemingen afwijken van bepaalde bepalingen als zij hier een kwaliteitsvolle uitleg voor geven. Dit geeft de bedrijven veel meer vrijheid om de Raad van Bestuur en dus ook het auditcomité aan te passen aan de specifieke kenmerken van de onderneming. Mevrouw De Wilde is van mening dat niet het opleggen van steeds meer wetgeving zal zorgen voor een betere werking van het auditcomité maar dat een auditcomité pas goed werk kan leveren wanneer de onderneming zelf overtuigd is van het nut van een auditcomité en de comitéleden hun taken ter harte nemen. De bepaling van de Corporate Governance Code die het vaakst gemotiveerd wordt omdat ze niet wordt nageleefd is de bepaling die stelt dat het auditcomité voor de meerderheid uit het onafhankelijke bestuurders bestaat. Een ander voordeel van het werken met *soft law* is dat het ons land aantrekkelijker

maakt voor buitenlandse investeerders. Door te veel verplichtingen op te leggen zouden deze wel eens afgeschrikt kunnen worden en ons land links laten liggen. Zo wist ze ook te vertellen dat AB INBEV, een bedrijf dat toch heel belangrijk is voor ons land, problemen ondervindt om voldoende vrouwen met het juiste profiel te vinden om in de Raad van Bestuur te zetelen. Door minder verplichtingen op te leggen zal je vermijden dat bedrijven met dergelijke problemen te maken krijgen.

Wat de samenstelling van het auditcomité betreft is er enkel toegevoegd dat de leden van het auditcomité nu ook over collectieve kennis van de gecontroleerde vennootschap moeten beschikken. Volgens mevrouw De Wilde zal dit geen problemen met zich meebrengen omdat wanneer je lid wordt van een Raad van Bestuur je meestal niet direct in het auditcomité zal terechtkomen. Op die manier kan je eerst het bedrijf en de sector leren kennen voordat je eventueel later in het auditcomité terechtkomt. Zij vreest wel dat de eisen waaraan leden van het auditcomité moeten voldoen op termijn zo hoog zullen worden dat het moeilijk wordt om nog mensen te vinden die bereid zijn in het auditcomité te zetelen. Daarbij denkt ze ook aan het aansprakelijkheidsrisico dat leden van het auditcomité lopen. Ook de heer Meuleman geeft aan dat het aanbod van personen die in het auditcomité kunnen zetelen redelijk beperkt is. Hij verwacht ook dat, onder andere door het aansprakelijkheidsrisico, de verloning voor leden van het auditcomité in de volgende jaren zal stijgen.

De twee taken die zijn toegevoegd aan artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen nl. de Raad van Bestuur in kennis stellen van het resultaat van de wettelijke controle van de jaarrekening en toelichten welke rol het auditcomité in dit proces heeft gespeeld, en een aanbeveling doen aan de Raad van Bestuur van de vennootschap voor de benoeming van de commissaris zullen zowel volgens mevrouw De Wilde als de heer Meuleman geen impact hebben. Deze taken werden reeds uitgevoerd door het auditcomité wat eigenlijk ook een evidentie is als je ziet welke rol het auditcomité binnen de onderneming dient te spelen. Het is dus eigenlijk zo dat op dit vlak de wetgeving de praktijk heeft bijgebeend.

Tot slot vroeg ik hen nog waar volgens hen de sleutel van een goed werkend auditcomité ligt. Volgens mevrouw De Wilde is de manier van samenwerken tussen de leden van het auditcomité van cruciaal belang voor de goede werking van het auditcomité. Verder is het ook belangrijk dat er een goede cultuur heerst en dat de *board dynamics* goed zijn. Hieronder verstaat men de verstandhouding tussen de leden van het comité. Er moet een constructieve challenge heersen. Dit houdt in dat de leden van het auditcomité kritisch moeten zijn ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de informatie die ze krijgen van het management. Maar dit moet je doen op een constructieve manier waardoor je een goede uitkomst kunt verwezenlijken. Het allerbelangrijkste is volgens haar de manier van interageren tussen de verschillende leden. Daarom dat ze nog eens wou benadrukken dat het opstellen van meer en meer samenstellingsvereisten geen goede zaak is. Je kan nog zo veel samenstellingsvereisten opstellen als je wilt maar als er geen goede verstandhouding is tussen de verschillende leden van het auditcomité zal dit niet goed werken ondanks het feit dat alle leden aan de verschillende eisen voldoen. Zo kan het zijn dat een niet-onafhankelijk lid meer bijdraagt aan het auditcomité dan een onafhankelijk omwille van zijn expertise of zijn instelling ('independence of mind'). Verder is het volgens mevrouw De Wilde belangrijk dat er een goede communicatie is tussen het auditcomité, de bedrijfsrevisor en het management van de

onderneming. Maar ook dat er een voldoende rapportering is naar de voltallige raad van bestuur gezien het feit dat het auditcomité enkel een adviserende bevoegdheid heeft .

Tom Meuleman vindt dat de sleutel van een goed werkend auditcomité ligt bij de kwaliteit van de onafhankelijke bestuurders. Zijn ervaring is dat de kwaliteit van deze bestuurders variabel is en dat de *pool* waaruit je deze bestuurders kan kiezen ook niet zo groot is omdat deze mensen toch een zekere ervaring moeten hebben op het gebied van reglementering en financiële verslaggeving. Het is volgens hem heel belangrijk dat de onafhankelijke bestuurders een actieve rol opnemen binnen de onderneming. Dat ze de vergaderingen goed voorbereiden en zich goed laten inlichten door aparte vergaderingen te houden met bijvoorbeeld de financiële manager of het hoofd van de interne afdeling. Slechts dan kunnen ze hun rol goed spelen en zullen ze in staat zijn om de directie te *challengen* en toezicht te houden op de interne en externe audit. Om deze rol te vervullen heb je volgens hem een sterk profiel nodig en hij denkt hier dan vooral aan personen van wie het beroepsleven op zijn einde loopt of al is afgelopen. De heer Meuleman is tot slot nog van mening dat een auditcomité zijn doel voorbij schiet als het niet voor de meerderheid bestaat uit onafhankelijke leden en als de deskundigheid op het gebied van audit en accounting niet bij een onafhankelijk lid ligt. Ook wil hij benadrukken dat, ongeacht wat de wetgeving voorschrijft, de kwaliteit van het auditcomité zal afhangen van de concrete invulling die een bedrijf aan haar auditcomité geeft.

Hoofdstuk 5: Welke auditcomitékenmerken kunnen een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?

In dit hoofdstuk zullen verschillende auditcomitékenmerken besproken worden die een mogelijke impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Uit deze kenmerken zullen er enkele gekozen worden waarvan we in het volgende hoofdstuk empirisch de impact zullen testen. De kenmerken die besproken zullen worden hebben te maken met de samenstelling en de werking van een auditcomité. Eerst zullen de kenmerken met betrekking tot de samenstelling besproken worden, dit zijn het aantal leden in het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden, het aantal leden met expertise op gebied van boekhouding en audit, de lengte van de totale ambtstermijn van de auditcomitéleden en het aantal andere mandaten dat de leden van het auditcomité hebben in andere bedrijven. Vervolgens komen de kenmerken omtrent de werking van het auditcomité aan bod, dit zijn het aantal vergaderingen van het auditcomité, de vergoeding die de auditcomitéleden krijgen voor het zetelen in het auditcomité en de mate waarin het auditcomité gesteund wordt door de Raad van Bestuur.

5.1. Samenstelling

5.1.1. Aantal leden

Het aantal leden in een auditcomité kan de werking ervan bepalen. Zo zal een groot auditcomité normaal steeds over voldoende mankracht en competentie beschikken om al het werk op een goede manier uit te voeren. Aan een groot auditcomité zijn echter ook enkele nadelen verbonden. Zo kunnen besprekingen minder vlot verlopen omdat er een overdaad aan meningen is en men niet tot een besluit kan komen. Ook kan er een bepaalde vorm van luiheid optreden omdat men, doordat er veel personen in het auditcomité zetelen, minder geneigd zal zijn om initiatief te nemen. Bij kleine auditcomités moet je er dan weer over waken dat al het werk op een kwalitatieve manier gedaan kan worden en dat je over voldoende en de juiste competenties beschikt (Pucheta-Martinez en de Fuentes, 2007). De grootte van het auditcomité kan dus wel degelijk een determinant zijn van een efficiënte werking van het auditcomité en dus een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Felo, Krishnamurthy en Solieri (2003) vonden alleszins een positief verband tussen de grootte van het auditcomité en de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Recentelijk werd dit gevonden positief verband bevestigd door Salehi en Shirazi (2016) en Haji-Abdullah, Wan-Hussin en Hussin (2016).

5.1.2. Onafhankelijke leden

Onafhankelijkheid is aangewezen omdat je als lid van het auditcomité op een objectieve en kritische manier financiële informatie moet overzien om daarna een oordeel te vellen over de getrouwheid ervan (Pucheta-Martinez et al., 2007). Artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen verplicht auditcomités op om over minstens één onafhankelijk lid te beschikken. Meer onafhankelijke leden zou normaal moeten zorgen voor meer objectiviteit in het auditcomité. Verondersteld wordt daarom ook dat meer onafhankelijke leden in het auditcomité gaat zorgen voor een financiële verslaggeving van betere kwaliteit. Dit omdat onafhankelijke leden er geen baat bij hebben aanpassingen te doen die de objectiviteit van de financiële verslaggeving kunnen schaden. In de wetenschappelijke literatuur is er

geen consensus over de impact van dit auditcomitékenmerk op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Zo zijn er zowel onderzoeken die een positieve impact (Wright, 1996), negatieve impact (Klein, 2002) als geen impact (Yang en Krishnan, 2005) vinden van meer onafhankelijke leden op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Toch lijken de studies die een positieve impact vinden van het aantal onafhankelijke leden op de kwaliteit van de financiële verslaggeving in de meerderheid. Zo werd dit verband onlangs nog bevestigd door Salehi en Shirazi (2016) en Haji-Abdullah, Wan-Hussin en Hussin (2016).

5.1.3. Specifieke deskundigheid audit en accounting

Artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen legt auditcomités op om over minstens één lid met expertise op gebied van audit en accounting te beschikken. In 2015, het jaar van de in deze masterproef gebruikte data, was het zelfs zo dat het onafhankelijke lid ook het lid met expertise moest zijn. Naast deze persoon stond het de auditcomités echter vrij om voor meer onafhankelijke leden en leden met expertise te kiezen. Je beschikt over expertise omtrent audit en accounting als je ofwel een master in economische studies hebt behaald ofwel voldoende ervaring hebt door al geruime tijd in één of meerdere auditcomités te zetelen. Meer leden met expertise op het gebied van boekhouding en audit betekent dat er meer kennis van de financiële verslaggeving is in het auditcomité. Intuïtief zou je denken dat dit voor een financiële verslaggeving van hogere kwaliteit zal zorgen. Deze verwachting wordt bevestigd door Xie, Davidson en Dadalt (2003). Zij vinden een negatief verband tussen het percentage van auditcomité leden met expertise op gebied van audit en accounting en abnormale accruals. Indien er een hoger percentage aan leden met expertise is zullen er minder abnormal accruals zijn wat staat voor een hogere kwaliteit van de financiële verslaggeving. Salehi en Shirazi (2016) en Kusnadi, Leong, Suwardy en Wang (2016) kwamen tot hetzelfde besluit. Anderzijds werd er door Yang en Krishnan (2005) geen verband gevonden.

5.1.4. Lengte mandaat

Ook de lengte van het mandaat van een auditcomitélid kan een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Er wordt hier niet enkel rekening gehouden met de duur van een ambtstermijn maar ook met het aantal ambtstermijnen dat een bepaald lid al zetelt in het auditcomité. Enerzijds zou je kunnen verwachten dat, door de opgebouwde kennis van het bedrijf, haar verslaggeving en het auditcomité, leden die al een langere tijd in het auditcomité zetelen een positieve impact hebben op de kwaliteit van de verslaggeving. Anderzijds kan het zo zijn dat leden die al lang in een auditcomité zetelen te vertrouwd zijn geraakt met het management van het bedrijf en dat er daarom een soort van laksheid optreedt waardoor ze minder kritisch worden naar het management en de financiële verslaggeving toe. Rickling (2014) heeft onderzocht wat de impact is van leden die lang in hetzelfde auditcomité hebben gezeteld en kwam tot de conclusie dat een lange ambtstermijn zorgt voor financiële verslaggeving van lagere kwaliteit. Deze conclusie komt overeen met eerder onderzoek van Dhaliwal, Naiker en Navissi (2010) maar staat haaks op dat van Yang en Krishnan (2005) die vonden dat earnings management minder voorkomt en dus de kwaliteit van de financiële verslaggeving hoger is wanneer de leden van het auditcomité hierin al langer zetelen.

5.1.5. Andere mandaten in auditcomités

Het laatste auditcomitékenmerk dat hier besproken wordt en betrekking heeft op de leden van het auditcomité is het aantal mandaten dat de leden van het auditcomité in andere bedrijven hebben. Het argument dat wanneer je in meerdere comités zetelt je meer kennis hebt van wat je precies moet doen in een auditcomité en hierdoor kan zorgen voor een financiële verslaggeving van betere kwaliteit blijkt ongegrond. Rickling (2014) kwam tot de conclusie dat er een negatief verband was tussen auditcomités met leden die ook een mandaat hebben in drie of meer andere bedrijven en de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Dit omdat het groot aantal mandaten ervoor zal zorgen dat men minder effectief zal zijn in het overzien van het financieel rapporteringsproces van een onderneming. Net als bij het vorige auditcomitékenmerk worden ook deze resultaten bevestigd door Dhaliwal et al. (2010) maar ontkracht door Yang en Krishnan (2005).

5.2. Werking van het auditcomité

5.2.1. Aantal vergaderingen

Het eerste auditcomitékenmerk met betrekking tot de werking van het auditcomité is het aantal vergaderingen dat het auditcomité per jaar houdt. Meer vergaderingen per jaar zou de werkdruk per vergadering verminderen omdat er minder onderwerpen per vergadering behandeld moeten worden. Voor de onderwerpen waarrond gewerkt wordt kan dan meer tijd uitgetrokken worden waardoor deze grondiger behandeld kunnen worden. Kanttekening hierbij is dat wanneer er meer vergaderingen zijn, de kans groter wordt dat er één of meerdere leden van het auditcomité niet aanwezig kunnen zijn. Dit kan eventueel voor een minder goede werking zorgen. Salehi en Shirazi (2016) komen tot het besluit dat het meer vergaderingen van het auditcomité zal zorgen voor een lagere kwaliteit van de financiële verslaggeving.

5.2.2. Vergoeding

Ook de vergoeding die de leden van het auditcomité krijgen om hierin te zetelen kan een impact hebben op de kwaliteit van de financiële informatie. De verloning kan hier als stimulans gebruikt worden om goed werk af te leveren. Auditcomitéleden kunnen meer gemotiveerd zijn om hun werk goed te doen en zullen misschien ook meer tijd in de vergaderingen en de voorbereiding ervan steken als ze een betere verloning krijgen. Indien een lid van een auditcomité vindt dat de vergoeding onvoldoende is zal hij misschien niet geneigd zijn hier veel tijd in te steken en zal het auditcomité niet de rol spelen die zij zou moeten spelen waardoor het financieel rapporteringsproces onvoldoende gemonitord wordt. Naast een stimulans om goed werk af te leveren kan een meer dan behoorlijke verloning ook een ander, meer negatief, effect hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Een hoge vergoeding kan er ook voor zorgen dat de leden van het auditcomité minder kritisch zullen durven zijn ten opzichte van het management en de door haar opgestelde financiële verslaggeving omdat zij hun plek in het auditcomité, omwille van de goede verloning, niet willen verliezen. Het is dus niet duidelijk of de verloning van de leden van het auditcomité zal zorgen voor een financiële verslaggeving van betere of slechtere kwaliteit.

Er is nog een tweede auditcomitékenmerk dat te maken heeft met de verloning van de auditcomitéleden dat een impact kan hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Ditmaal heeft het niet te maken met de grootte maar eerder de soort verloning. Yang en Krishnan (2005) vinden dat de mate waarin leden van het auditcomité verloond worden via aandelen positief gerelateerd is aan de mate van winstmanagement. Een verloning die bestaat uit aandelenopties zal dus voor een financiële verslaggeving van mindere kwaliteit zorgen. Onderzoek van Magilke, Mayhew en Pike (2009) gaat zelfs nog een stapje verder en concludeert dat auditcomités waarvan de leden met aandelen verloond worden een voorkeur hebben voor partijdige financiële verslaggeving. Verder kwamen ze ook tot het besluit dat de meest objectieve auditcomités deze zijn waarvan de leden niet met aandelen verloond worden. In tegenstelling tot voornoemde studies vonden Kibiya, Che-Ahmad en Amran (2016) een positief verband tussen auditcomités waarvan de leden aandelen van het bedrijf bezitten en de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

5.2.3. Steun raad van bestuur

Het laatste auditcomitékenmerk dat we bespreken is de mate van steun van de Raad van Bestuur aan het auditcomité. De Raad van Bestuur benoemt de leden van het auditcomité en kent hen werkingsmiddelen toe. Voor een efficiënte werking van het auditcomité is het belangrijk dat het auditcomité gesteund wordt door de Raad van Bestuur en dat er een nauwe samenwerking mogelijk is wanneer het auditcomité informatie of verduidelijking nodig heeft. Malik (2014) stelt dat voor een goede werking van het auditcomité steun van de Raad van Bestuur essentieel is.

5.3 Keuze van de onafhankelijke variabelen voor het empirisch onderzoek

We hebben hierboven acht auditcomitékenmerken besproken die we in principe in het volgende hoofdstuk empirisch zouden willen onderzoeken. Al snel bleek echter dat enkele kenmerken met de beschikbare informatie moeilijk objectief te meten zijn.

Doordat het moeilijk is de ambtstermijnen eenduidig te bepalen wordt er voor gekozen om de lengte van het mandaat niet in het empirisch deel op te nemen. Het aantal andere mandaten in auditcomités zal ook niet worden opgenomen omdat het zeer moeilijk is om deze gegevens volledig te verzamelen. Hetzelfde geldt voor de mate waarin de raad van bestuur het auditcomité steunt, en de variabele die handelt over de vergoeding van de leden van het auditcomité. De jaarverslagen van de Belgische beursgenoteerde ondernemingen bleken op dat vlak te weinig objectieve, sluitende informatie te bevatten.

De auditcomitékenmerken die in hoofdstuk 6 empirisch onderzocht zullen worden zijn dus het aantal leden van het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden van het auditcomité, het aantal auditcomitéleden met expertise omtrent boekhouding en audit en het aantal vergaderingen van het auditcomité.

Hoofdstuk 6: Wat is de impact van de geselecteerde auditcomitékenmerken op de kwaliteit van de financiële verslaggeving?

6.1 Bepaling populatie en steekproef

In deze masterproef gaan we de impact na die bepaalde auditcomitékenmerken hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving van Belgische ondernemingen. Het eerste criterium is dus dat het enkel om Belgische ondernemingen mag gaan. Om de impact na te gaan van bepaalde auditcomitékenmerken moeten de bedrijven in onze populatie uiteraard over een auditcomité bezitten. Artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen, dat handelt over auditcomités, stelt dat de genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van Vennootschappen een auditcomité binnen hun raad van bestuur moeten oprichten, daarom beperken we ons in dit onderzoek enkel tot Belgische beursgenoteerde vennootschappen. Als extra criterium wordt er opgenomen dat het bedrijf minstens één auditor moet hebben.

De bepaling van de populatie gebeurt aan de hand van de Bel-first databank. Van de 595.055 bedrijven bleven er na het uitzuiveren voor niet-beursgenoteerde bedrijven nog 207 Belgische beursgenoteerde bedrijven over. Na het laatste criterium "bedrijven met minstens één auditor" werd onze populatie bepaald op 153 bedrijven.

De populatie is het geheel waarover je een conclusie wil trekken, in dit geval welke auditcomitékenmerken een impact hebben op de kwaliteit van de financiële informatie. Om die conclusie over het geheel te trekken gebruik je een steekproef. Een steekproef stel je samen uit elementen uit je populatie. De steekproef bestaat uit de gegevens die we gaan onderzoeken om tot een besluit te komen dat van toepassing is op de hele populatie (Anderson, Sweeney & Williams, 1998).

Voor de 153 bedrijven uit onze populatie gaan we op zoek naar de gegevens die we nodig hebben. Welke gegevens dit zijn zal besproken worden in sectie 6.2 en 6.3. Voor 95 bedrijven uit de populatie van 153 werden alle noodzakelijke gegevens bekomen. Deze 95 bedrijven vormen onze steekproef. Zij zullen statistisch getest worden om zo tot een besluit te komen over welke van de in hoofdstuk 5 geselecteerde auditcomitékenmerken een invloed hebben op de kwaliteit van de financiële informatie.

6.2 De afhankelijke variabele

Het is onmogelijk om de kwaliteit van de financiële verslaggeving rechtstreeks te meten. Om de impact van de in sectie 5.3 gekozen auditcomitékenmerken op de kwaliteit van de financiële verslaggeving te meten moeten we de kwaliteit van de financiële verslaggeving meetbaar maken. Het operationaliseren van deze variabele doen we door op zoek te gaan naar een proxy voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Een proxy of proxy variabele is een variabele die op zichzelf niet direct relevant is maar die in de plaats kan genomen worden van een niet-observeerbare of onmeetbare variabele (Maddala & Lahiri, 1992). Het zegt dus eerder indirect iets over de variabele in kwestie. Een proxy variabele is een variabele die wel enig verband heeft met de onmeetbare variabele, in dit geval de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Door een proxy variabele te kiezen gaan we de onmeetbare variabele meetbaar

maken. Een goede proxy variabele moet zeer sterk gecorreleerd zijn met de variabele waarvoor je deze proxy variabele neemt. In de literatuur zijn heel wat proxy variabelen voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving te vinden. In sectie 6.2.1 zullen deze verschillende mogelijkheden besproken worden waarna in sectie 6.2.2 verantwoord zal worden voor welke proxy variabele gekozen wordt.

6.2.1 Proxy's voor de kwaliteit van de financiële informatie

Dechow, Ge & Schrand (2010) delen de proxy's voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving op in twee grote categorieën. Enerzijds zijn er de *properties of earnings*, anderzijds zijn er *external indicators of earnings misstatements*. De eerste groep proxy's is gebaseerd op de eigenschappen van de opbrengsten van een bedrijf en de desbetreffende proxy's zijn daarrond opgesteld. De twee meest gebruikte soorten zijn *earnings persistence* en *abnormal accruals*. De tweede groep, de externe indicatoren van de kwaliteit van de financiële informatie, bestaat voor Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen uit het aantal SEC-enforcements en restatements. Deze indicatoren zijn echter enkel van toepassing op Amerikaanse bedrijven waardoor ze niet bruikbaar zijn in deze masterthesis die enkel over Belgische bedrijven gaat. Er kan echter wel een andere externe proxy genomen worden voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving die van toepassing is op de Belgische context. Aan de hand van het commissarisverslag kan men nagaan van welke kwaliteit de financiële informatie van een bedrijf is.

In de volgende paragrafen zullen die hierboven opgesomde proxy's één voor één besproken worden. Het zal gaan over hoe ze in hun werk gaan, wat hun voor- en nadelen zijn en in welke situaties ze best toegepast worden.

6.2.1.1 Earnings persistence

Earnings persistence wordt gedefinieerd als de continuïteit of duurzaamheid van de huidige opbrengsten en gaat over de waarschijnlijkheid dat deze in de toekomst behouden zullen worden. Een hogere earnings persistence gaat gepaard met de mogelijkheid om de huidige opbrengsten te behouden zonder dat hier grote fluctuaties in te merken zijn. Dit brengt een hogere kwaliteit van de opbrengsten met zich mee en dus ook een hogere kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Het leeuwendeel van het onderzoek naar earnings persistence focust zich op bruikbaarheid voor investeerders voor het maken van waarderingen. Dit komt omdat er wordt aangenomen dat meer duurzame opbrengsten, dit zijn opbrengsten die over de jaren heen stabiel blijven, een betere input zijn voor waarderingsmodellen. Dit impliceert dat meer duurzame opbrengsten waardevoller zijn dan opbrengsten die veel fluctueren.

Het simpelste model om earnings persistence te meten gaat als volgt:

$$\text{Earnings}_{t+1} = \alpha + \beta * \text{Earnings}_t + \varepsilon_t$$

Een hogere β impliceert dat er duurzamere opbrengsten zijn. De logica achter het feit dat earnings persistence een proxy voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving is gaat als volgt. Als een bedrijf A duurzamere opbrengsten heeft dan bedrijf B zullen (i) in bedrijf A, de huidige opbrengsten een betere

voorspelling zijn voor de toekomstige opbrengsten dan in bedrijf B en (ii) zal bij het verdisconteren van de huidige en toekomstige opbrengsten een kleinere waarderingsfout zijn dan bij bedrijf B omdat de opbrengstenstroom nauwkeuriger geschat kan worden. Omwille van die reden zal men de financiële verslagen van een bedrijf met hogere earnings persistence van hogere kwaliteit vinden (Dechow et al., 2010).

Een belangrijke uitbreiding van dit model vindt plaats door de decompositie van earnings in een cashflowcomponent en een accruals-component. Het model ziet er nu als volgt uit:

$$\text{Earnings}_{t+1} = \alpha + \beta_1 * \text{CF}_t + \beta_2 * \text{Accruals}_t + \varepsilon_t$$

Sloan (1996), die voor deze decompositie heeft gezorgd, vond dat $\beta_2 < \beta_1$. Dit houdt in dat de cashflowcomponent van earnings duurzamer is dan de accrualscomponent. Als je een hoge en duurzame earnings persistence wil hebben is het als bedrijf veel belangrijker om ervoor te zorgen dat je operationele gedeelte goed draait en je jaar na jaar consistente verkopen kan realiseren waardoor je cashflow hoger blijft dan de accrualscomponent die gaat over het aanpassen van de opbrengsten door het al dan niet toepassen van bepaalde boekhoudkundige ingrepen.

6.2.1.2 Abnormal accruals

Een groot deel van het empirisch onderzoek binnen het vakgebied van de accounting is gewijd aan abnormal accruals. Abnormal accruals worden zeer vaak gebruikt als een proxy voor het meten van de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Voor we hierover uitweiden is het belangrijk dat we het onderscheid kennen tussen normal en abnormal accruals. Normal accruals worden gebruikt om aanpassingen te weerspiegelen van de fundamentele prestaties van een bedrijf terwijl abnormal accruals leiden tot verstoringen van het getrouw beeld van de financiële verslaggeving door toepassing van de boekhoudkundige regels. Normal accruals focussen zich dus eerder op de bedrijfsvoering, waar abnormal accruals eerder gaan over het artificieel aanpassen van de boekhouding en gepaard gaat met earnings management. Abnormal accruals worden ook wel eens discretionary accruals genoemd.

De laatste decennia zijn er verschillende modellen ontwikkeld om abnormal accruals te meten. De verschillende modellen bouwen steeds verder op elkaar en zijn dus allemaal een positieve evolutie van het vorige model. Elk nieuw model is gebaseerd op het vorige maar hieraan zijn aanpassingen gedaan om het model accurater te maken en de type I en type II fouten te verminderen. Een fout van type I houdt in dat accruals als abnormaal bestempeld worden terwijl zij eigenlijk fundamentele prestaties en dus normal accruals voorstellen. Een type I fout wordt daarom ook wel *false positive* genoemd. Een fout van type II is dan weer het omgekeerde en zal accruals als normaal bestempelen terwijl ze eigenlijk abnormal accruals zijn. Het is belangrijk om te weten dat de modellen die we hierna gaan bespreken de totale accruals meten en dat de totale accruals positief gecorreleerd zijn met het niveau van abnormal accruals. Met andere woorden: een onderneming met veel accruals zal ook veel abnormal accruals hebben. Om deze reden staat het meten van de totale accruals gelijk aan het meten van de abnormal accruals. (Dechow et al., 2010)

Het eerste model om accruals te meten is het Jones-model. Jones (1991) definieert het accrualsproces als een functie van groei in verkopen en materiële vaste activa. Beide variabelen zorgen voor de creatie van bedrijfswaarde en het Jones-model bevestigt dat er een correlatie is tussen bedrijfswaarde en accruals. Het Jones-model ziet er als volgt uit:

$$Acc_t = \alpha + \beta_1 * \Delta Rev_t + \beta_2 * PPE_t + \varepsilon_t$$

De R^2 van het Jones-model is echter maar tien procent. Dit wilt zeggen dat dit model slechts tien procent van de variatie in accruals kan benoemen. Dechow, Sloan en Sweeney (1995) tonen ook aan dat het Jones-model een slechte proxy is voor het aantonen van een slechte kwaliteit van de opbrengsten omdat het model te veel lijdt onder fouten van type II.

Dechow et al. (1995) stellen daarom zelf een model op dat een aanpassing is van het Jones-model. Het doel is het Jones-model zo aan te passen dat er minder type II fouten gemaakt worden. Dit doen ze door in het Jones-model een extra variabele in te brengen, nl. de verandering in handelsvorderingen. De andere variabelen blijven onveranderd. Ze kiezen voor deze variabele omdat de post handelsvorderingen vaak gemanipuleerd wordt. Hun nieuwe model, dat ook wel het "aangepast Jones-model" wordt genoemd ziet er als volgt uit:

$$Acc_t = \alpha + \beta_1 * (\Delta Rev_t - \Delta Rec_t) + \beta_2 * PPE_t + \varepsilon_t$$

Dechow et al. (1995) zijn echter niet helemaal in hun opzet geslaagd om een beter model te creëren want hun model lijdt fel onder type I fouten. Afhankelijk van de situatie is de verklarende kracht van het nieuwe model wel hoger dan bij het Jones-model.

Dechow & Dichev (2002) gooien het over een hele andere boeg en gaan uit van een match tussen accruals en cashflows. Daarom stellen zij hun accrualsmodel op op basis van de vorige, huidige en toekomstige cashflows om zo rekening te houden met de timing van de erkenning van de cashflows in de opbrengsten. Zij gaan voor een model op basis van cashflows omdat accruals anticiperen op toekomstige betalingen of inningen of omgekeerd wanneer cash die in de overlopende rekeningen eerder al erkend was wordt ontvangen of betaald. Dit nieuwe model dat er als volgt uitziet:

$$\Delta WC = \alpha + \beta_1 * CFO_{t-1} + \beta_2 * CFO_t + \beta_3 * CFO_{t+1} + \varepsilon_t$$

verklaart veel meer van de variatie in accruals dan het Jones-model. De R^2 van dit model is 47%, wat toch een pak hoger is dan de 10% bij het Jones-model.

Het meest recente accrualsmodel is dat van Francis, LaFond, Olsson & Schipper (2005). Zij hebben het model van Dechow et al. (2002) aangepast. Dit hebben ze gedaan door aan dat model, dat gebaseerd was op de cashflows van verschillende jaren, twee variabelen toe te voegen. De eerste component die zij hebben toegevoegd is de groei in verkopen, de tweede component is de materiële vaste activa. Hierdoor komen zij tot volgende model:

$$TCA_t = \alpha + \beta_1 * CFO_{t-1} + \beta_2 * CFO_t + \beta_3 * CFO_{t+1} + \beta_4 * \Delta Rev_t + \beta_5 * PPE_t + \varepsilon_t$$

In feite is dit model een samenvoeging van het model van Jones (1991) en dat van Dechow & Dichev (2002).

Verdi (2006) gaat op dit laatste model van Francis et al. (2005) verder bij de uitwerking van een formule voor het berekenen van de accruals van een bedrijf. Het model van Francis et al. (2005) is een regressie van werkkapitaalaccruals op vorige, huidige en toekomstige kastromen of cashflows plus materieel vaste activa en de verandering in verkopen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot volgende formule: $Accruals = (\Delta CA - \Delta Cash) - (\Delta CL - \Delta STD) - Dep$. Deze formule maakt het veel makkelijker om de accruals van een bedrijf te berekenen. Hoe meer de uitkomst van deze formule afwijkt van 0, hoe meer discretionary accruals er zijn en hoe lager de kwaliteit van de financiële informatie is. Lev en Nissim (2006) raden aan dat je de uitkomst van deze formule controleert voor de grootte van de onderneming door deze te delen door het gemiddelde van het totaal actief van de twee laatste jaren.

6.2.1.3 Het commissarisverslag

Een commissaris of bedrijfsrevisor is een onafhankelijke en onpartijdige deskundige ten dienste van ondernemingen, publieke overheden en talrijke organisaties uit de non-profitsector. Zijn verslagen zijn bestemd voor talrijke belanghebbenden zoals investeerders, werknemers, leveranciers en klanten. De voornaamste doelstelling van een commissarisverslag is de betrouwbaarheid van de jaarrekening waarborgen. Het is belangrijk dat de jaarrekening van een bedrijf betrouwbaar is omdat diverse stakeholders zich hierop baseren om beslissingen te maken. Een onderneming kan enerzijds vrijwillig beroep doen op een bedrijfsrevisor omdat zij dit een toegevoegde waarde vinden, anderzijds zijn bepaalde bedrijven hiertoe verplicht.

Belgische ondernemingen die behoren tot de categorie van de grote ondernemingen zijn, onverminderd eventueel andersluidende reglementaire bepalingen die gelden voor specifieke categorieën van ondernemingen, verplicht om een commissaris aan te stellen. Een onderneming behoort tot de categorie van de grote ondernemingen indien ze minstens twee van de volgende groottecriteria heeft overschreden:

- Jaargemiddelde van het personeelsbestand: 50;
- Jaaromzet, exclusief btw: 9.000.000 euro;
- Balanstotaal: 4.500.000 euro.

Deze criteria zijn weergegeven in artikel 15, §1 van het Wetboek van Vennootschappen. De criteria zoals ze hierboven zijn weergegeven zijn pas in werking getreden vanaf 9 januari 2016. Deze aanpassing is er gekomen om ervoor te zorgen dat de criteria voor de jaaromzet en het balanstotaal aangepast zouden worden aan de evolutie van de consumptieprijzen. Voorheen waren de volgende criteria van kracht:

- Jaargemiddelde personeelsbestand: 50;
- Jaaromzet, exclusief btw: 7.300.000 euro;
- Balanstotaal: 3.650.000.

Ook was het voor de wetswijziging zo dat een onderneming die meer dan honderd werknemers in dienst had automatisch tot de categorie van de grote ondernemingen behoorde. Na aanpassing door de wet van 18 december 2015 is dit er in de huidige wetgeving uitgelaten.

Indien een onderneming een commissaris of bedrijfsrevisor aanstelt, brengt deze jaarlijks schriftelijk verslag uit over de jaarrekening en het jaarverslag. Wat er precies in dit schriftelijk verslag moet opgenomen worden, wordt gespecificeerd in artikel 144 van het Wetboek van Vennootschappen.

Na grondig onderzoek zal de commissaris tot een besluit komen over de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Indien hij van mening is dat de verslaggeving een getrouw beeld geeft van de toestand van de onderneming zal hij een verklaring zonder voorbehoud geven of een verklaring zonder voorbehoud met paragraaf ter benadrukking indien hij vindt dat de verslaggeving een getrouw beeld geeft maar hij toch nog één of enkele aangelegenheden wil benadrukken. Een onzekerheid met betrekking tot de uitkomst van een uitzonderlijke rechtszaak kan zo een aangelegenheid zijn (Mercken, z.j.).

Het kan ook zijn dat de commissaris tot het besluit komt dat de financiële verslaggeving geen getrouw beeld geeft van de toestand van de onderneming en de verslaggeving materiële fouten bevat. Wanneer de materiële fouten niet van overheersende aard zijn, zal de commissaris een goedkeurende verklaring met voorbehoud afleveren. Een afkeurende verklaring geeft hij wanneer de materiële fouten zo overheersend of diepgaand zijn dat hij niet anders kan dan besluiten dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de werkelijkheid en dus niet betrouwbaar is. Een afkeurende verklaring kan ook gegeven worden indien er een groot informatietekort is. De laatste soort verklaring die een commissaris kan geven is de onthoudende verklaring. Dit zal hij doen wanneer hij om verschillende redenen niet in staat zal zijn om een oordeel te vellen over de kwaliteit van de financiële verslagen (Mercken, z.j.). Dit kan zijn door een laattijdige benoeming waardoor de commissaris niet in staat is alle controlestappen uit te voeren, door omstandigheden buiten de controle van de vennootschap zoals de boekhouding die gedeeltelijk of helemaal vernietigd is of niet beschikbaar is voor controle, of door een allesoverheersende onzekerheid over de continuïteit van de onderneming.

Het soort verklaring dat de commissaris aflevert zegt dus iets over de kwaliteit van de financiële verslaggeving en kan hiervoor dus als proxy gebruikt worden. Indien er een verklaring zonder voorbehoud of zonder voorbehoud met toelichtende paragraaf gegeven wordt betekent dit dat de kwaliteit van de financiële verslaggeving goed is. Bij een verklaring onder voorbehoud of afkeurende verklaring is de kwaliteit slecht. Indien er een onthoudende verklaring gegeven wordt is de situatie complexer omdat er dan geen oordeel geveld kan worden over de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

6.2.2 Keuze en uitwerking van de gekozen proxy voor de kwaliteit van de financiële informatie

In de vorige sectie hebben we drie mogelijke proxy's voor de kwaliteit van de financiële informatie besproken. Nu is het de taak om uit deze drie mogelijkheden de proxy te kiezen die het best aansluit bij

de materie die wij willen onderzoeken. Dit is belangrijk omdat de keuze van de proxy een invloed zal hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten. Deze kunnen maar optimaal zijn als het best mogelijke model wordt opgesteld en daar hoort uiteraard ook de best mogelijke proxy bij die zal fungeren als afhankelijke variabele.

Earnings persistence (sectie 6.2.1.1) wordt eerder gebruikt in de financiële sector waar ze nut hebben bij de waardering van financiële activa verslaggeving (Dechow, Ge & Schrand, 2010). Deze proxy is dus niet wat we nodig hebben binnen het domein van deze masterproef wat maakt dat de keuze zal gaan tussen een accrualsmodel of de commissarisverslagen als proxy voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Ook het gebruik van het commissarisverslag heeft enkele tekortkomingen. Na een grondig onderzoek waarbij de commissaris mogelijks materiële fouten in de financiële verslaggeving heeft gevonden worden deze fouten voorgelegd aan het management. Indien het management weigert deze fouten te erkennen en deze aan te passen aan de commentaren van de bedrijfsrevisor zal de onderneming een verklaring met voorbehoud of een afkeurende verklaring krijgen. Als het management wel ingaat op de suggesties van de bedrijfsrevisor om deze materiële fouten aan te passen en recht te zetten zal de bedrijfsrevisor ondanks de eerder gevonden materiële fouten toch een goedkeurende verklaring geven. Verder is het, om de hierboven gegeven reden dat fouten nog kunnen aangepast worden in de definitieve versie van de financiële verslagen, maar een eerder zeldzaam feit dat er een verklaring wordt gegeven die niet goedkeurend is. Dit maakt het moeilijk om een onderscheid te maken in de kwaliteit van de financiële verslagen van verschillende ondernemingen. Ondanks het feit dat twee bedrijven elk een goedkeurende verklaring krijgen, is het toch mogelijk dat er een verschil in kwaliteit van de financiële verslaggeving is tussen de twee bedrijven. Dit verschil wordt wel niet tot uiting gebracht indien er gekozen wordt om de commissarisverslagen te kiezen als proxy voor de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Daarom kiezen we voor een accrualsmodel als afhankelijke variabele in deze masterproef. Ook in het leeuwendeel van vergelijkbare studies wordt hiervoor gekozen. Nu moet enkel nog besloten worden welk accrualsmodel gekozen wordt.

Vermits de accrualsmodellen de laatste decennia hard zijn geëvolueerd en elk model, behalve dat van Dechow en Dichev (2002) dat het over een andere boeg gooit, een verbeterde versie is van het vorige model is het logisch dat we voor het meest recente model kiezen. Het model van Francis et al. (2005) is gebaseerd op het model van Dechow en Dichev (2002) dat wordt aangevuld met de variabelen uit het model van Jones (1991). Dit model is veel accurater dan het Jones-model dat maar een R^2 van 10 procent heeft. Een ander voordeel van dit model is dat het vergezeld wordt van volgende formule: $Accruals = (\Delta CA - \Delta Cash) - (\Delta CL - \Delta STD) - Dep$, die het makkelijk maakt om de accruals te berekenen. Deze formule zal ook gebruikt worden om de afhankelijke variabele van ons regressiemodel te berekenen.

Nu we weten welke formule we gaan gebruiken is het zaak om aan de gegevens te komen om deze formule toe te passen. De gegevens die we nodig hebben bekomen we via de Bel-firstdatabank. Deze databank bevat uitgebreide informatie over bedrijven in België en Luxemburg waaronder de financiële gegevens. Uit deze database halen we de gegevens over de current assets, cash, current liabilities en

short term debt van de jaren 2014 en 2015 en de afschrijvingen van 2015 van de bedrijven in onze steekproef. Dit zijn de gegevens die we nodig hebben om de bovenvermelde formule te kunnen gebruiken.

Grotere bedrijven zullen over het algemeen grotere accruals hebben omdat zij nu eenmaal met grotere bedragen werken. Om hiervoor te controleren raden Lev en Nissim (2006) aan om de bekomen accruals te delen door het gemiddelde van de boekwaarde van het totaal actief van de twee laatste jaren. Op die manier controleer je voor grootteverschillen tussen verschillende bedrijven. Aan de hand van de nu bekomen ratio accruals/(gemiddelde boekwaarde totaal actief van de twee laatste jaren) kan je zien in welke mate er door de bedrijven aan earnings management is gedaan. Indien de bekomen waarde dicht bij nul ligt, wil dit zeggen dat er maar een beperkt aantal discretionary accruals zijn ten opzichte van het gemiddelde balanstotaal van de laatste twee jaren. Dit houdt in dat er maar zeer beperkt of zelfs niet aan earnings management gedaan is. Een waarde van nul bekomen is zo goed als onmogelijk omdat dit wil zeggen dat de balans een perfecte weergave is van de realiteit van het bedrijf. Er zal dus altijd wel een afwijking zijn, ook al kan deze soms zeer klein zijn. Hoe verder de bekomen ratio afwijkt van 0, hoe meer er aan earnings management zal gedaan zijn en hoe minder accuraat de financiële verslagen zijn.

De laatste stap in het operationaliseren van de afhankelijke variabele, de kwaliteit van de financiële verslaggeving, bestaat erin de bedrijven op basis van hun accruals in twee groepen te verdelen. De eerste groep is een groep die volgens de accrualsmethode een kwalitatief goede financiële verslaggeving heeft, de tweede groep beschikt over financiële verslagen van slechtere kwaliteit. Er is gekozen om de grens op tien procent te bepalen. Concreet wil dit zeggen dat de bedrijven die een financiële verslaggeving hebben van goede kwaliteit een ratio hebben die niet meer dan tien procent afwijkt van de norm die 0 is. Deze bedrijven worden door onze afhankelijke variabele aangegeven met een waarde "0". De bedrijven die beschikken over een financiële verslaggeving van lage kwaliteit zullen een ratio hebben die meer dan tien procent afwijkt van het ideaalbeeld. Deze bedrijven met een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit worden aangegeven met een waarde "1". De steekproef wordt dus opgedeeld in twee groepen wat ervoor zorgt dat we een binaire afhankelijke variabele krijgen. Groep 1 zijn de bedrijven waarvan de kwaliteit van de financiële verslaggeving laag is, groep 0 zijn de bedrijven met een financiële verslaggeving van hogere kwaliteit.

$$Y_i = \begin{cases} 1 : & \text{financiële verslaggeving van slechte kwaliteit} \\ 0 : & \text{financiële verslaggeving van goede kwaliteit} \end{cases}$$

6.3 De onafhankelijke variabelen

In hoofdstuk 5 zijn verschillende auditcomitékenmerken besproken die een impact kunnen hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Hieruit werden op het einde van hoofdstuk 5 vier auditcomitékenmerken gekozen die als onafhankelijke variabelen zullen fungeren in dit onderzoek. Van deze vier onafhankelijke variabelen zullen we de impact op de kwaliteit van de financiële verslaggeving gaan onderzoeken. Er werd gekozen voor de volgende vier auditcomitékenmerken: het aantal leden in het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden in het auditcomité, het aantal leden in het auditcomité

met expertise op het gebied van boekhouding en audit en het aantal vergaderingen van het auditcomité. De gegevens voor deze vier onafhankelijke variabelen worden gehaald uit de jaarverslagen van de ondernemingen in de steekproef. In het jaarverslag besteedt elke onderneming een sectie aan het auditcomité. Daarin bespreken ze de samenstelling en geven ze meer informatie over de werking ervan. Uit deze sectie kan informatie gehaald worden over het aantal leden, het aantal onafhankelijke leden en het aantal vergaderingen dat het auditcomité dat jaar heeft gehad. Meestal staat er ook informatie over het aantal leden dat beschikt over expertise op het gebied van boekhouding en audit. Indien dit niet zo is wordt het curriculum vitae van de leden van het auditcomité bekeken om zo, op indirecte wijze, door te kijken naar studies en ervaring, een oordeel te vellen of zij al dan niet beschikken over deze expertise. De andere in hoofdstuk 5 besproken variabelen werden niet opgenomen omdat het niet mogelijk was de vereiste gegevens op een betrouwbare manier uit de jaarverslagen te halen.

6.3.1. Beschrijvende statistiek

6.3.1.1. Aantal leden van het auditcomité

De Belgische wetgeving legt geen specifiek aantal leden op die in een auditcomité moeten zetelen. In de Corporate Governance Code 2009 wordt wel aanbevolen dat het comité uit minstens 3 leden bestaat. In de onderzochte steekproef van Belgische beursgenoteerde ondernemingen met een auditcomité bedraagt het minimum 2 leden, het maximum 7. De modus is drie leden en het gemiddelde 3,4 leden. Er bestaat dus een aanzienlijke spreiding, maar de overgrote meerderheid kiest voor 3 of 4 leden. Omdat wij deze variabele in het logistisch regressiemodel als een binaire variabele willen gebruiken beschouwen wij een auditcomité als klein indien het minder dan vier leden telt. De variabele krijgt dan een waarde "1". Indien het auditcomité minstens vier leden telt krijgt de variabele de waarde "0". Door de afkappingsgrens op 3 leden te leggen gaan we na of bedrijven die meer leden tellen dan het minimum dat de code voorschrijft over een financiële verslaggeving van hogere kwaliteit beschikken dan zij die net of zelfs minder doen dan het minimum dat de code voorschrijft.

6.3.1.2. Aantal onafhankelijke leden van het auditcomité

De Belgische wetgeving omtrent auditcomités zoals vermeld in artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen stelt dat elk auditcomité minstens één onafhankelijk lid moet hebben. De Corporate Governance Code 2009 beveelt een meerderheid van onafhankelijke leden aan. In de onderzochte steekproef van Belgische beursgenoteerde ondernemingen met een auditcomité voldoen alle ondernemingen aan de wettelijke minimumeis. 15 ondernemingen uit de steekproef houden het ook bij dat minimum. Daartegenover staat dat er in vier gevallen vier onafhankelijke leden zijn. De aanbeveling van de Corporate Governance Code 2009 dat er best een meerderheid van de auditcomitéleden onafhankelijk is, wordt door 15 ondernemingen niet toegepast. In twintig ondernemingen bestaat het auditcomité voor 100% uit onafhankelijke leden. Opnieuw is er dus sprake van een grote diversiteit. In dit onderzoek zal er worden nagegaan of er een verschil is in impact tussen auditcomités met één en meer dan één onafhankelijk lid. Er is voor deze scheidingslijn gekozen omdat men wettelijk verplicht is

minstens één onafhankelijk lid te hebben. Auditcomités met juist één onafhankelijk lid krijgen een waarde "1", auditcomités met meer dan één onafhankelijk lid krijgen een waarde "0".

6.3.1.3. Aantal leden met expertise van boekhouding en audit

Artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen legt auditcomités op om over minstens één lid met expertise op gebied van boekhouding en audit te beschikken. In de onderzochte Belgische steekproef beperkt 33% van de ondernemingen zich tot het vereiste minimum van één deskundige. Daarnaast zijn er ook twee ondernemingen met vijf deskundigen. Het aandeel van de leden met specifieke deskundigheid bedraagt gemiddeld 67%. De modus van het percentage is zelfs 100%: in 36 van de 95 ondernemingen hebben alle leden de specifieke deskundigheid.

Om dezelfde reden als bij het aantal onafhankelijke leden wordt er voor gekozen om na te gaan of er een verschil in impact is op de kwaliteit van de financiële verslaggeving tussen auditcomités met juist één lid met expertise en auditcomités met meer dan één lid met expertise. Auditcomités waarin juist één lid met expertise van boekhouding en audit zetelt krijgen een waarde "1", indien er meer dan 1 lid met expertise is, wordt er een waarde "0" gegeven.

6.3.1.4. Aantal vergaderingen van het auditcomité

In de onderzochte steekproef is de range van het aantal vergaderingen groot: van 1 tot 10 vergaderingen per jaar. De mediaan en de modus bedragen 4. De Belgische Corporate Governance Code van 2009 adviseert bedrijven met een auditcomité om zeker vier keer per jaar samen te komen. Ook deze variabele gaan we binair maken en als afkappingsgrens wordt er voor vier vergaderingen per jaar gekozen. Hierdoor gaan we na of bedrijven die meer doen dan de code voorschrijft over een financiële verslaggeving van hogere kwaliteit beschikken dan zij die net of zelfs minder doen dan wat de code voorschrijft. Bedrijven die jaarlijks vier keer of minder samenkomen krijgen een waarde "1", bedrijven die minstens vijf maal per jaar samenkomen een waarde "0".

6.4 De controlevariabelen

Hierboven zijn de vier onafhankelijke variabelen becommentarieerd waarvan we de impact op de kwaliteit van de financiële informatie willen achterhalen. Naast deze vier variabelen worden er, in de vorm van controlevariabelen, nog enkele andere onafhankelijke variabelen in het model opgenomen. Een controlevariabele is een variabele die je opneemt in een onderzoek maar waar je niet speciaal aandacht aan besteedt. Deze variabelen worden opgenomen omdat deze een invloed hebben op de afhankelijke variabele en ook omdat deze variabelen samenhangen met de onafhankelijke variabelen (Watson & Stock, 2011). Indien je in een statistische analyse waarin je een oorzaak-gevolgrelatie onderzoekt, zoals in deze masterproef, de controlevariabelen zou weglaten, zou dit betekenen dat de resultaten minder accuraat zouden zijn. De controlevariabelen vormen, ondanks dat onze interesse niet uitgaat naar deze variabelen, een belangrijk onderdeel van het statistisch model.

Ten eerste controleren we voor sector. Dit doen we door vier groepen te maken waarin steeds een aantal sectoren zijn opgenomen die op basis van hun kenmerken kunnen samen genomen worden. Elk van de

95 bedrijven uit onze steekproef behoort tot één van de vier opgestelde categorieën. Voor de groep tot welke men behoort krijgt men een waarde "1", voor de drie andere groepen een waarde "0". De eerste groep bestaat uit Belgische beursgenoteerde bedrijven die actief zijn in de vastgoedsector. Zestien bedrijven behoren tot deze categorie. Tot de tweede groep behoren bedrijven die actief zijn op het gebied van biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie of informatietechnologie. Deze groep omvat 29 bedrijven. De derde en tevens kleinste groep bestaat uit dertien bedrijven. Dit zijn investeringsmaatschappijen, holdings, banken of verzekeringskantoren. De resterende 37 bedrijven situeren zich in de productiesector, dienstensector of de verkoop. Door te controleren voor sector worden de onafhankelijke variabelen uitgezuiverd voor eventuele correlatie met de variabele sector waardoor de impact van de onafhankelijke variabelen accurater gemeten zal worden.

Ten tweede wordt er ook voor grootte gecontroleerd. Dit wordt gedaan door het totaal der activa, ook wel het balanstotaal genoemd, op te nemen van 2015. Indien er een invloed zou zijn van de grootte van een bedrijf, hier gemeten aan de hand van het balanstotaal, op één of meerdere van de vier onafhankelijke variabelen waarin we geïnteresseerd zijn of op de afhankelijke variabele, zal voor deze impact gecontroleerd worden door opname van deze controlevariabele.

De derde controlevariabele die opgenomen wordt is het resultaat van 2015. Er werd gekozen om hiervoor te controleren omdat een klein verlies vaak een drijfveer is om meer discretionary accruals toe te passen. Zo kan men er voor zorgen dat een klein verlies wordt omgezet in (een kleine) winst. Ook al is het verschil tussen een klein verlies en een kleine winst, in nominale waarde, vaak klein toch kan dit grote gevolgen hebben. Een verlies heeft vaak een impact op de beurskoers van een bedrijf. Bedrijven willen dus ten allen tijde vermijden dat er een verlies gerapporteerd moet worden en zouden daardoor sneller geneigd zijn om over te gaan tot discretionary accruals of earnings management. Voor de manager kan het verschil tussen winst en verlies een impact hebben op zijn werkzekerheid. Door het resultaat van het boekjaar op te nemen in het model zal hiervoor gecontroleerd worden en zullen de andere onafhankelijke variabelen nauwkeurigere resultaten geven.

De vierde en laatste controlevariabele die wordt opgenomen is het commissarisverslag van 2015. Dit commissarisverslag is de uitkomst van een externe doorlichting van het bedrijf, waarbij voornamelijk wordt gefocust op het financiële verslaggevingsproces. Het commissarisverslag is dus ook een oordeel over de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Deze variabele wordt als een binaire variabele opgenomen in het regressiemodel. Wanneer de commissaris voor een standaard goedkeurende verklaring, dit is een goedkeurende verklaring zonder opmerkingen, heeft gekozen zal dit worden voorgesteld door een "0". Indien er een andere verklaring wordt gegeven, dit kan een goedkeurende verklaring met opmerking, goedkeurende verklaring met voorbehoud, afkeurende verklaring of onthoudende verklaring zijn, zal dit een waarde "1" krijgen.

6.5 Keuze regressiemodel

Nu al de variabelen besproken en gespecificeerd zijn rest er ons enkel nog de keuze van het regressiemodel voordat we ons uiteindelijke model kunnen opstellen.

Wanneer je de invloed wil nagaan van een of meerdere onafhankelijke variabelen (X) op een afhankelijke variabele (Y) kan een lineaire regressie analyse uitgevoerd worden. Om dit model te kunnen toepassen wordt wel verondersteld dat de afhankelijke variabele continue van aard is wat in dit onderzoek niet het geval is. Onze afhankelijke variabele is dichotoom, dit wil zeggen dat er maar twee uitkomstmogelijkheden zijn. Ofwel behoort een bedrijf tot de categorie van bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit ofwel behoort ze tot de categorie van bedrijven met een slechte financiële verslaggeving. Met de logistische regressie kan je zo een dichotome uitkomstvariabele relateren aan één of meerdere onafhankelijke variabelen (Watson & Stock, 2011). Omwille van deze eigenschap wordt er gekozen voor het logistisch regressiemodel.

Het basisidee achter de logistische regressie is dat je de afhankelijke variabele zodanig transformeert dat er een soort lineaire regressie mogelijk is. In een logistisch regressiemodel wordt niet de dichotome uitkomst zelf gemodelleerd, maar de kans op die uitkomst.

Het logistisch model vervat de onafhankelijke variabelen in een multivariate functie. De algemene vorm is:

$$P(X_i) = 1 / (1 + e^{-(c_0 + c_1 x_1 + \dots + c_k x_k)}) = 1 / (1 + e^{-D})$$

waarbij:

$P(X_i)$ = de kans dat een bedrijf behoort tot de groep van bedrijven met een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit

C_0 = constante term

C_i = regressiecoëfficiënt, met $i = 1, \dots, k$

X_i = onafhankelijke variabelen, met als $j = 1, \dots, k$

D = multivariate functie van de onafhankelijke variabelen

Het logistisch model geeft dus een kans weer en dus zal de logitscore $P(X_i)$, de kans dat een bedrijf een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit heeft, altijd tussen 0 en 1 liggen. Een logitscore gelijk aan 1 geeft aan dat het bedrijf tot die categorie zal behoren. Een hoge score wijst dus op een grote kans dat een bedrijf tot deze categorie zal behoren en de financiële verslaggeving bijgevolg van lage kwaliteit zal zijn. Een score van 0 of dicht bij 0 staat voor een grote kans dat de financiële verslaggeving van goede kwaliteit zal zijn. De logitscore hangt af van de D-waarde. Deze kan een waarde aannemen tussen min en plus oneindig afhankelijk van de waarden van de verschillende onafhankelijke variabelen. Als D naar min oneindig gaat zal de logitscore $P(X_i)$ nul zijn en indien het plus oneindig nadert zal $P(X_i)$ gelijk zijn aan één. De indeling van bedrijven in de groep met goede of slechte financiële informatie gebeurt op basis van hun logitscore en de afkappingswaarde. Als afkappingswaarde zal 0.5 genomen worden. Als de logitscore boven de afkappingswaarde ligt zal de onderneming ingedeeld worden in de groep van ondernemingen met een slechte financiële verslaggeving, als de waarde onder 0.5 ligt zal de onderneming in de groep van ondernemingen met een goede financiële verslaggeving worden ingedeeld.

Typisch aan de logistische regressie is het gebruik van odds. De odds vergelijken, in het geval van ons model, de kans dat je in de groep van bedrijven met een slechte financiële verslaggeving zit met de kans dat je in de groep van bedrijven met een goede financiële verslaggeving zit.

In symbolen betekent dit:

$$\frac{P(\text{financiële verslaggeving van slechte kwaliteit})}{P(\text{financiële verslaggeving van goede kwaliteit})}$$

De odds ratio bestaat uit een breuk van twee odds, die van elkaar verschillen op basis van een andere waarde die ze hebben voor één van de onafhankelijke variabelen. Het verschil in waarde van de onafhankelijke variabele mag steeds maar één bedragen. In symbolen ziet dit er als volgt uit:

$$\frac{\frac{P(\text{financiële verslaggeving van slechte kwaliteit} \mid X = 1)}{P(\text{financiële verslaggeving van goede kwaliteit} \mid X = 1)}}{\frac{P(\text{financiële verslaggeving van slechte kwaliteit} \mid X = 0)}{P(\text{financiële verslaggeving van goede kwaliteit} \mid X = 0)}}$$

De odds ratio van een onafhankelijke variabele is gelijk aan e^{β_i} . Variabelen met een positieve β -waarde zorgen voor een odds ratio met een waarde groter dan één, variabelen met een negatief teken zorgen voor een odds ratio met een waarde tussen nul en één. Indien de β -coëfficiënt van een variabele negatief is zal de odds ratio dalen met factor e^{β_i} wanneer de variabele stijgt met 1. Gaat het om een positieve β -coëfficiënt, dan zal de odds ratio met factor e^{β_i} toenemen als de variabele stijgt met 1. Dit illustreert het best met een voorbeeld. Stel dat de logistische regressiecoëfficiënt β , die het verband aangeeft tussen het krijgen van het hartinfarct en roken, een waarde heeft van 1.368. De odds ratio bedraagt hier dus $e^{1,368} = 3,927$. Dit wil zeggen dat de odds op het hebben van een hartinfarct voor rokers verhogen met factor 3,927 vergeleken met de odds op het hebben van een hartinfarct voor niet rokers.

6.6 Het uiteindelijke regressiemodel

Door het bespreken en kiezen van de afhankelijke variabele (sectie 6.2), de onafhankelijke variabelen (sectie 6.3) en het regressiemodel (6.4) beschikken we over alle onderdelen voor het opstellen van ons uiteindelijke regressiemodel.

Het regressiemodel dat we in de volgende sectie gaan gebruiken om onze steekproef van 95 bedrijven statistisch te testen op auditcomitékenmerken die een impact kunnen hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving ziet er als volgt uit:

$$\text{Logit}(Y) = \alpha + \beta_1 * X_{1i} + \beta_2 * X_{2i} + \beta_3 * X_{3i} + \beta_4 * X_{4i} + \beta_5 * X_{5i} + \beta_6 * X_{6i} + \beta_7 * X_{7i} + \beta_8 * X_{8i} + \beta_9 * X_{9i} + \beta_{10} * X_{10i} + \epsilon_i$$

met: X_1 : aantal leden auditcomité (1 = minder dan 4 leden, 0 = 4 of meer leden)

X_2 : aantal onafhankelijke leden (1 = minder dan 2 leden, 0 = 2 of meer leden)

X₃: aantal leden met expertise audit en boekhouding (1 = minder dan 3 leden, 0 = 3 of meer leden)

X₄: aantal vergaderingen per jaar (1 = minder dan 5 vergaderingen, 0 = 5 of meer vergaderingen)

X₅: sectorgroep 1 (1 = Ja, 0 = Nee)

X₆: sectorgroep 2 (1 = Ja, 0 = Nee)

X₇: sectorgroep 3 (1 = Ja, 0 = Nee)

X₈: balanstotaal 2015

X₉: resultaat van het boekjaar 2015

X₁₀: controleverklaring 2015 (1 = Niet standaard goedkeurend, 0 = Standaard goedkeurend)

Sectorgroep 4 zal niet in het model opgenomen worden omwille van de *dummy variabele trap*. Dit houdt in dat, wanneer je, zoals hier het geval is, meerdere dummy variabelen gebruikt in je model, er perfecte multicollineariteit zal ontstaan. Perfecte multicollineariteit komt voor o.a. wanneer je meerdere dummy variabelen opneemt die sterk lineair gecorreleerd zijn en zal ervoor zorgen dat je regressie faalt. Om dit te vermijden moet ofwel de constante term ofwel één van de dummy variabelen verwijderd worden. In de statistiek wordt afgesproken dat de constante term bewaard blijft en dat dus één van de dummy variabelen uit het model wordt verwijderd (Watson & Stock, 2011). In dit geval zal sectorgroep 4 verwijderd worden. Indien er voor de, in dit model, drie overblijvende dummy variabelen een 0 wordt geregistreerd, zal de gevonden logitscore (Y) de score zijn van een bedrijf dat behoort tot sector 4. De gevonden β -coëfficiënten voor de drie andere sectoren zijn het verschil tussen een uitkomst van een bedrijf uit sector 4 en een bedrijf uit de desbetreffende sector 1 tot 3.

Met behulp van SPSS kunnen we nagaan of ons model last heeft van multicollineariteit. Deze wordt gemeten aan de hand van VIF, *variance inflation factor*. De index geeft aan in welke mate de variantie van een variabele wordt beïnvloed door de correlatie die er heerst tussen de verschillende variabelen. Een VIF van 1 voor een bepaalde variabele geeft aan dat er geen correlatie is tussen die variabele en de andere in het model opgenomen variabelen en dat de variantie van die variabele niet vertekend is. Indien de VIF-waarde groter is dan 10 wil dit zeggen dat er sprake is van een sterke multicollineariteit en dat het model gecorrigeerd moet worden (Watson & Stock, 2011).

SPSS toont aan dat de VIF-waarde van al onze variabelen zich bevindt tussen 1 en 1.5. Dit is ver onder de grens van 10 en wil dus zeggen dat ons model zeker niet leidt onder multicollineariteit.

		Coefficients ^a					Collinearity Statistics	
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Tolerance	VIF
Model		B	Std. Error	Beta				
1	(Constant)	,050	,065		,772	,442		
	Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4	,009	,056	,017	,154	,878	,834	1,199
	Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2	,051	,071	,080	,723	,471	,871	1,148
	Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5	-,094	,056	-,193	-1,698	,093	,836	1,196
	Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2	,029	,055	,058	,526	,600	,896	1,117
	GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR	-,035	,074	-,055	-,469	,641	,770	1,298
	GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT	,083	,061	,163	1,356	,179	,742	1,348
	GROEP 3: Investeringsmaatschappijen, holdings, banking en verzekeringen	,082	,080	,120	1,021	,310	,774	1,292
	Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr	9,805E-9	,000	,015	,118	,906	,708	1,412
	Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr	-1,940E-9	,000	-,072	-,591	,556	,727	1,375
	Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend	-,082	,065	-,141	-1,272	,207	,877	1,141

a. Dependent Variable: ACCRUALS rekening gehouden met grootte

Tabel 1 - Multicollineariteitstest

6.7 Uitwerking logistisch regressiemodel

Nu we de populatie, steekproef, variabelen en het statistisch model bepaald hebben is het tijd om hiermee aan de slag te gaan. Dit gaan we doen met behulp van SPSS, een statistisch computerprogramma. SPSS gaf de volgende output:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4	-,027	,540	,002	1	,960	,974
	Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2	,576	,676	,728	1	,394	1,780
	Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2	1,389	,518	7,181	1	,007	4,011
	Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5	,476	,551	,746	1	,388	1,610
	GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR	-1,107	,791	1,957	1	,162	,331
	GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT	,649	,572	1,291	1	,256	1,915
	GROEP 3: Investerings- maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen	-,786	,831	,893	1	,345	,456
	Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	,154	1	,695	1,000
	Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	,000	1	,997	1,000
	Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend	,395	,611	,418	1	,518	1,484
	Constant	-1,225	,641	3,651	1	,056	,294

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4, Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2, Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2, Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5, GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR, GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT, GROEP 3: Investerings- maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen, Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr, Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr, Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend.

Tabel 2 - Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 10%

Het uiteindelijke model op basis van SPSS is dus:

$$\text{Logit (Y)} = -1.225 - 0.027 * X_1 + 0.576 * X_2 + 1.389 * X_3 + 0.476 * X_4 - 1.107 * X_5 + 0.649 * X_6 - 0.786 * X_7 + 0.395 X_{10}$$

met: X_1 : aantal leden auditcomité (1 = minder dan 4 leden, 0 = 4 of meer leden)

X_2 : aantal onafhankelijke leden (1 = minder dan 2 leden, 0 = 2 of meer leden)

X_3 : aantal leden met expertise audit en boekhouding (1 = minder dan 3 leden, 0 = 3 of meer leden)

X_4 : aantal vergaderingen per jaar (1 = minder dan 5 vergaderingen, 0 = 5 of meer vergaderingen)

X_5 : sectorgroep 1 (1 = Ja, 0 = Nee)

X_6 : sectorgroep 2 (1 = Ja, 0 = Nee)

X_7 : sectorgroep 3 (1 = Ja, 0 = Nee)

X_{10} : controleverklaring 2015 (1 = Niet standaard goedkeurend, 0 = Standaard goedkeurend)

Voor X_8 (balanstotaal) en X_9 (resultaat van het boekjaar) werd geen β -coëfficiënt gevonden maar toch zijn zij nuttig in dit model omdat zij als controlevariabelen ervoor zorgen dat de andere β -coëfficiënten accurater zijn.

Om op basis van de verkregen output conclusies te kunnen trekken over welke auditcomitékenmerken een impact hebben op de kwaliteit van de financiële informatie moeten we eerst zeker zijn dat het opgestelde model significant is. Dit kan gedaan worden op basis van de *Omnibus Tests of Model Coefficients*. Deze test geeft, via een p-waarde, aan of het model in zijn geheel verschillend is van nul of niet. Indien de p-waarde kleiner is dan 5% zullen we aannemen dat het model in zijn geheel significant is. Enkel dan zullen we op basis van dit model conclusies trekken over welke auditcomitékenmerken een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	22,115	10	,015
	Block	22,115	10	,015
	Model	22,115	10	,015

Tabel 3 - Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 10%

De p-waarde van het model in zijn geheel bedraagt 0.015. Dit is ruim kleiner dan 0.05 en dus is het opgestelde model significant.

Hoe goed het opgestelde model is, kan achterhaald worden op basis van de Nagelkerke R^2 . Deze maatstaf is een indicatie van de kwaliteit van het model. De Nagelkerke R^2 gaat van 0 tot 1, waar een waarde dichterbij 1 staat voor een model van hogere kwaliteit. De Nagelkerke R^2 van ons model bedraagt 0.28. Dit wil zeggen dat 28% van de variatie in de afhankelijke variabele verklaart wordt door ons model. Dit is niet heel goed maar toch bevredigend.

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	106,525 ^a	,208	,280

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Tabel 4 - Nagelkerke R^2 Grens indeling afhankelijke variabele 10%

Nu het model significant blijkt kunnen we aan de slag met de coëfficiënten. We zijn dan voornamelijk geïnteresseerd in de coëfficiënten van de vier binaire variabelen die handelen over het aantal leden in het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden in het auditcomité, het aantal leden met expertise op gebied van boekhouding en audit en het aantal vergaderingen van het auditcomité. De β -coëfficiënt en de odds ratio van deze variabelen zullen ons in staat stellen een antwoord te formuleren op onze onderzoeksvraag en te besluiten welke auditcomitékenmerken een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Een positieve β -coëfficiënt gaat gepaard met een odds ratio van groter dan 1, een negatieve β -coëfficiënt met een odds ratio tussen 0 en 1.

Indien een variabele een positieve β -waarde heeft, wil dit zeggen dat er een positief verband is tussen deze variabele en een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit. Variabelen met een negatieve β -waarde tonen een negatief verband aan tussen die variabele en een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit. Aan de hand van de β -coëfficiënt kunnen we de odds ratio van de variabele opstellen. De odds ratio van een onafhankelijke variabele is gelijk aan e^{β} en kunnen we als volgt interpreteren. Indien de β -coëfficiënt van een variabele negatief is zal de odds ratio dalen met factor e^{β} wanneer de variabele stijgt met 1. Gaat het om een positieve β -coëfficiënt, dan zal de odds ratio stijgen met factor e^{β} als de variabele stijgt met 1.

Om te kunnen besluiten dat er een positief of negatief verband is, wordt wel vereist dat de p-waarde van de desbetreffende onafhankelijke variabele kleiner is dan vijf procent. Enkel wanneer dat het geval is kunnen we met 95 procent zekerheid zeggen dat het gevonden verband vaststaat. Indien de p-waarde niet kleiner is dan vijf procent zal worden geconcludeerd dat er voor het desbetreffende auditcomitékenmerk geen verband is met de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

De enige onafhankelijke binaire variabele die een p-waarde heeft van minder dan 5% en dus significant is gaat over het aantal leden in het auditcomité met expertise op het gebied van boekhouding en audit.

De β -coëfficiënt bedraagt 1.389 wat wijst op een positief verband tussen een auditcomité met minder dan twee experts op gebied van audit en accounting en financiële verslaggeving van slechte kwaliteit. De geëxponeerde β -coëfficiënt of odds ratio bedraagt $e^{1.389} = 4.011$. Dit wil zeggen dat de odds van een auditcomité met maar één lid met expertise van boekhouding en audit zullen toenemen met factor 4.011 ten opzichte van de odds van een auditcomité waar meer dan één lid met deze expertise in zetelt. Deze verhoging van de odds impliceert dat de kans op een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit zal verhogen voor auditcomités met maar één lid met expertise van boekhouding en audit. Een auditcomité met twee of meer leden die expertise hebben op het gebied van boekhouding en audit zal dus over een financiële verslaggeving van betere kwaliteit beschikken dan een auditcomité met minder dan twee leden die over deze expertise beschikken.

Het model heeft dus aangetoond dat bedrijven die meer leden met expertise op gebied van boekhouding en audit hebben dan wettelijk vereist wordt door artikel 526bis van het Wetboek van Vennootschappen over het algemeen een financiële verslaggeving hebben die van betere kwaliteit is. Een auditcomité is wettelijk verplicht ten minste over één lid met kennis van boekhouding en audit te beschikken. De hierboven gevoerde analyse heeft aangetoond dat auditcomités met meer dan één lid met expertise over boekhouding en audit een financiële verslaggeving hebben van betere kwaliteit. Voor auditcomités die op het gebied van onafhankelijke leden meer doen dan wettelijk vereist geldt dit besluit niet. Ook daar is het wettelijk vereiste minimum één onafhankelijk lid maar onze analyse heeft aangetoond dat auditcomités met meer dan één onafhankelijk lid niet noodzakelijk een betere financiële verslaggeving voor de dag kunnen leggen dan auditcomités waar er maar één onafhankelijk lid is. Voor twee andere kenmerken, het aantal leden en het aantal vergaderingen, werd nagegaan of er een verschil was tussen bedrijven die het advies van de Corporate Governance Code uit 2009 niet of net wel volgden en bedrijven die meer deden dan het minimumadvies van de Code. De Code raadt aan dat er minstens drie personen in het auditcomité zetelen en dat dit comité minstens vier maal per jaar samenkomt. Het model gaf aan dat auditcomités met vier of meer leden niet noodzakelijk zorgen voor een betere financiële verslaggeving dan auditcomités met drie of minder leden. Ook auditcomités die meer dan vier keer per jaar samenkomen zorgen niet voor een betere financiële verslaggeving dan auditcomités die vier keer of minder samenkomen.

Tot slot bekijken we nog de accuraatheid van het opgestelde model. Dit doen we aan de hand van de classificatietabel. De classificatietabel geeft weer hoeveel bedrijven uit de steekproef door het model in de juiste en hoeveel in de foute groep werden ingedeeld. Het opgestelde model deelt 44 van de 56 elementen uit de steekproef die een financiële verslaggeving van goede kwaliteit hadden in in de juiste groep. Dit komt overeen met een percentage aan correcte beoordelingen van 78,6%. Voor de bedrijven uit de steekproef die een financiële verslaggeving hadden van slechte kwaliteit deelde het model deze bedrijven in 22 van de 39 gevallen in in de juiste groep. Dit komt overeen met een juiste indeling in 56,4% van de gevallen. In het algemeen werden dus 66 van de 95, of 69,5%, van de bedrijven in de juiste groep ingedeeld. Het model is dus accurater voor bedrijven met een goede financiële verslaggeving

(binaire groep 0) dan voor bedrijven met een slechte financiële verslaggeving (binaire groep 1). Een juiste indeling in 69,5% van de gevallen is niet schitterend maar zeker ook niet slecht. We kunnen dus stellen dat het resultaat bevredigend is. SPSS berekent ook steeds een model waarin er geen onafhankelijke variabelen worden opgenomen maar waarin er enkel een *intercept* wordt berekend. Vermits de intercept van dit model kleiner is dan 0.5 beoordeelt dit model alle bedrijven uit de steekproef als bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit (binaire groep 0). Vermits er op basis van deze indeling van de afhankelijke variabele, de 10% grens, 56 bedrijven als bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit worden ingedeeld, zal dit model 56/95 of 58.9% van de bedrijven juist beoordelen. Het model waarin de onafhankelijke variabelen wel worden toegevoegd deelt dus ruim 10% meer bedrijven in in de juiste categorie.

Classification Table^a

Observed		Predicted		Percentage Correct
		Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee 10%	0	
Step 1	Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee 0	44	12	78,6
	10%	17	22	56,4
Overall Percentage				69,5

a. The cut value is ,500

Tabel 5 - Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 10%

De voorgaande analyse is uitgevoerd op basis van een indeling van de afhankelijke variabele waarbij bedrijven met een ratio accruals/(gemiddelde boekwaarde totaal actief van de twee laatste jaren) die minder dan 10% afweek van de norm die 0 was als bedrijven met een goede financiële verslaggeving werden bestempeld. Deze bedrijven werden als "0" aangeduid door de binaire afhankelijke variabele. Bedrijven waarvan deze ratio meer dan 0.1 of minder dan -0.1 bedroeg werden aangeduid als "1" en behoorden tot de groep van de bedrijven met een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit.

De analyse die we hierboven hebben uitgevoerd werd nu opnieuw uitgevoerd maar de grens voor het indelen van de afhankelijke variabele werd nu niet op 10% maar op 20% bepaald.

Ook hier moeten we eerst de significantie van het model in zijn geheel testen voordat we op basis van de verkregen output conclusies kunnen trekken. De p-waarde van dit model bedraagt 0 en is dus kleiner dan 5%. Het opgestelde model is dus in zijn geheel significant.

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	40,366	10	,000
	Block	40,366	10	,000
	Model	40,366	10	,000

Tabel 6 – Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 20%

De Nagelkerke R^2 van dit model is 49,7%. Dit is beter dan de 28% van het voorgaande model. De verklarende kracht van dit model ligt dus blijkbaar hoger.

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	73,042 ^a	,346	,497

a. Estimation terminated at iteration number 7 because parameter estimates changed by less than ,001.

Tabel 7 – Nagelkerke R^2 Grens indeling afhankelijke variabele 20%

Net als in het vorige model is enkel de onafhankelijke variabele die handelt over het aantal leden met expertise omtrent boekhouding en audit significant. Dit betekent dat enkel dit auditcomitékenmerk een impact heeft op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. De β -coëfficiënt van 2.594 geeft aan dat er een sterk positief verband is tussen auditcomités met slechts één lid met expertise over boekhouding en audit en een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit. Dit wil met andere woorden zeggen dat bedrijven met auditcomités met meer dan één lid met expertise van boekhouding en audit over een financiële verslaggeving van betere kwaliteit zullen beschikken dan bedrijven met auditcomités met net één lid met expertise over boekhouding en audit. De geëxpondeerde β -coëfficiënt, ook wel de odds ratio, van deze onafhankelijke variabele is 13.377. Dit wil zeggen dat de odds voor een auditcomité met slechts één lid met expertise van boekhouding en audit met factor 13.377 zullen toenemen ten opzichte van een auditcomité met meer dan één lid met expertise over boekhouding en audit.

Doordat de grens voor het indelen van de afhankelijke variabele nu 20% in de plaats van 10% bedraagt zijn enkel de bedrijven die heel veel aan earnings management doen samengebracht en gescheiden van de andere bedrijven. Het feit dat de impact nu groter is, geeft aan dat hoe slechter de kwaliteit van de financiële informatie is, hoe groter de verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving zal zijn wanneer er auditcomitéleden met expertise over boekhouding en audit aan het auditcomité worden toegevoegd. Dit versterkt het gevonden resultaat van de voorgaande analyse.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4	-,432	,677	,407	1	,523	,649
	Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2	,616	,807	,582	1	,445	1,851
	Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2	2,594	,658	15,515	1	,000	13,377
	Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5	,263	,687	,147	1	,702	1,301
	GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR	-1,730	1,241	1,944	1	,163	,177
	GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT	1,263	,726	3,024	1	,082	3,535
	GROEP 3: Investerings-maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen	,488	1,065	,210	1	,647	1,629
	Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	2,005	1	,157	1,000
	Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	2,955	1	,086	1,000
	Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend	-,212	,761	,077	1	,781	,809
	Constant	-2,007	,848	5,593	1	,018	,134

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4, Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2, Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2, Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5, GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR, GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT, GROEP 3: Investerings-maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen, Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr, Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr, Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend.

Tabel 8 - Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 20%

De classificatietabel geeft aan dat dit model betrouwbaarder is dan het model waarbij de indeling van de afhankelijke variabele gebeurde door bedrijven met een afwijking groter en kleiner dan 10% van elkaar te scheiden. Deze bevinding strookt met de gevonden Nagelkerke R^2 waarop dit model veel beter scoorde dan het eerste model. Dit model deelt de 95 bedrijven uit de steekproef in 83,2% van de gevallen in in de juiste categorie. Vooral de bedrijven die over een financiële verslaggeving van goede kwaliteit beschikken classificeert het model goed. In 91,2% of 62 van de 68 gevallen wordt een bedrijf met een goede financiële verslaggeving ook zo geklasseerd door het model. Bedrijven met een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit deelt het model in 17 van de 27 gevallen juist in. Dit komt overeen met 63,0%. Indien het model weer opgesteld wordt zonder onafhankelijke variabelen zullen enkel de 68 bedrijven die tot de bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit behoren juist worden geklasseerd door het model. Dit omdat ook in dit model de *intercept* kleiner is dan 0.5. 68 bedrijven komt overeen met 71.6%. Het model met onafhankelijke variabelen zorgt dus voor een verbetering van 11.6%.

Classification Table^a

Observed		Predicted		Percentage Correct	
		Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee 20%			
		0	1		
Step 1	Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee	0	62	6	91,2
	20%	1	10	17	63,0
Overall Percentage					83,2

a. The cut value is ,500

Tabel 9 – Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 20%

Tot slot wordt deze analyse nog éénmaal uitgevoerd maar nu wordt de grens voor het indelen van de bedrijven in twee groepen gezet op 5%. Dit wil zeggen dat bedrijven waarvan de ratio $\text{accruals}/(\text{gemiddelde boekwaarde totaal actief van de twee laatste jaren})$ groter is dan 0.05 of kleiner is dan -0.05 ingedeeld worden in de groep van bedrijven met een slechte financiële verslaggeving. Deze bedrijven worden aangeduid met "1". Bedrijven met een goede financiële verslaggeving, aangetoond door een ratio die zich tussen -0.05 en 0.05 bevindt, worden aangeduid met "0".

De *Omnibus Tests of Model Coefficients* toont ook deze keer aan dat het model in zijn geheel significant is. De p-waarde bedraagt 0.003 en is dus kleiner dan 5%.

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	26,320	10	,003
	Block	26,320	10	,003
	Model	26,320	10	,003

Tabel 10 – Omnibus Tests of Model Coefficients Grens indeling afhankelijke variabele 5%

De Nagelkerke R² geeft aan dat dit model 33.1% verklaart van de variatie in de afhankelijke variabele. Daarmee scoort het model beter dan het eerste maar zwakker dan het tweede model.

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	98,721 ^a	,242	,331

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Tabel 11 – Nagelkerke R² Grens indeling afhankelijke variabele 5%

In tegenstelling tot de twee vorige analyses is ditmaal de onafhankelijke binaire variabele die gaat over leden met expertise over boekhouding en audit niet significant op significantieniveau 5%, maar wel op 10%. Ook deze uitkomst versterkt de conclusie dat de impact van een toevoeging van leden met expertise van boekhouding en audit aan auditcomités die voorheen maar één zo'n lid hadden met deze expertise groter is naarmate de kwaliteit van de financiële verslaggeving slechter is. In dit model zijn er wel twee andere onafhankelijke variabelen significant op significantieniveau 5%. Dit zijn de variabele die gaat over het aantal vergaderingen van het auditcomité per jaar en de sectorvariabele over de vastgoedsector. De β -coëfficiënt van de variabele over het aantal vergaderingen is 1.133. Omdat dit getal positief is zal er een positief verband zijn tussen auditcomités die minder dan vijf maal per jaar samenkomen en financiële verslaggeving van slechte kwaliteit. Een auditcomité dat meer dan vijf vergaderingen per jaar houdt zal dus over een betere financiële verslaggeving beschikken. De odds ratio van deze variabele is $e^{1,133} = 3,106$. Dit betekent dat de odds van een auditcomité met minder dan vijf vergaderingen per jaar gaat toenemen met factor 3,106 ten opzichte van de odds van een auditcomité dat minstens vijf vergaderingen per jaar houdt en dus dat de kans op financiële verslaggeving van slechte kwaliteit hoger is bij auditcomités die minder dan vijf keer per jaar vergaderen. De tweede variabele die significant is, is de sectorvariabele die bestaat uit de vastgoedbedrijven in onze steekproef. De β -coëfficiënt van deze variabele is -1.650 wat aangeeft dat bedrijven uit de vastgoedsector over een betere financiële verslaggeving beschikken. De odds voor bedrijven in de vastgoedsector zullen dan ook met factor $e^{-1,650} = 0.192$ toenemen ten opzichte van de odds voor bedrijven die niet in de vastgoedsector actief zijn. De odds voor bedrijven in de vastgoedsector zullen dus dalen ten opzichte van de odds van bedrijven die zich in een andere sector situeren en dit betekent dat de kans op een financiële verslaggeving van slechte kwaliteit zal dalen voor bedrijven in de vastgoedsector.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4	-,194	,567	,117	1	,732	,823
	Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2	,013	,790	,000	1	,987	1,013
	Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2	1,021	,588	3,009	1	,083	2,775
	Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5	1,133	,559	4,109	1	,043	3,106
	GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR	-1,650	,724	5,193	1	,023	,192
	GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT	,351	,652	,290	1	,590	1,421
	GROEP 3: Investerings-maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen	-1,372	,799	2,943	1	,086	,254
	Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	1,022	1	,312	1,000
	Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr	,000	,000	,436	1	,509	1,000
	Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend	,246	,679	,131	1	,717	1,278
	Constant	,192	,658	,085	1	,771	1,211

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal leden binair, 1: <4, 0: >=4, Aantal onafhankelijke leden binair, 1:<2, 0:>=2, Aantal leden expertise, 1:<2, 0:>=2, Aantal vergaderingen, 1: <5, 0:>=5, GROEP 1 : VASTGOEDSECTOR, GROEP 2: Biotechnologie, biofarmacie, chemie, technologie, medicatie, IT, GROEP 3: Investerings-maatschappijen, holdings, banking en verzekeringen, Totaal der activa dz EUR Laatst beschikb. jr, Winst (Verlies) van het boekjaar (+/-) dz EUR Laatst beschikb. jr, Controleverklaring 1=niet standaard goedkeurend, 0=standaard goedkeurend.

Tabel 12 - Output SPSS Grens indeling afhankelijke variabele 5%

De kwaliteit van dit model, aangegeven door de classificatietabel, ligt tussen deze van de twee voorgaande modellen. In 74,7% van de gevallen heeft het model de elementen uit onze steekproef in de juiste categorie ingedeeld. Dit komt overeen met 81 van de 95 keer. Het beoordeelde vooral de bedrijven met een slechte financiële informatie goed. In 60 van de 70 of 83.3% van de gevallen. De bedrijven met een goede financiële informatie werden in 60% van de gevallen in de juiste categorie ingedeeld. In tegenstelling tot de twee voorgaande modellen waarin geen onafhankelijke variabelen zijn opgenomen, maar er enkel een *intercept* aanwezig is, is de *intercept* ditmaal niet kleiner maar groter dan 0.5. Hierdoor gaat het alle bedrijven beoordelen zijnde bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit. Dit komt overeen met 60 van de 95 bedrijven of een juiste indeling in in 63.2% van de gevallen. Ook nu presteert het model waarin de onafhankelijke variabelen wel zijn opgenomen beter, ditmaal 11.5%.

Classification Table^a

Observed		Predicted		Percentage Correct	
		Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee 5%	0		1
Step 1	Binair Accruals 1=Ja, 0=Nee 5%	0	21	14	60,0
		1	10	50	83,3
Overall Percentage					74,7

a. The cut value is ,500

Tabel 13 – Classificatietabel Grens indeling afhankelijke variabele 5%

Hoofdstuk 7: Conclusies, beperkingen en suggesties voor verder onderzoek

7.1 Conclusies

Deze masterproef handelt over auditcomités en meer bepaald auditcomitékenmerken. Ter inleiding ben ik begonnen met een korte blik op de geschiedenis van auditing en auditcomités. Auditing als beroep zag het levenslicht aan het begin van de negentiende eeuw. Rond 1800 gingen grote infrastructuurwerken zoals de aanleg van spoorwegen van start. Om deze werken uit te kunnen voeren was er een grote kapitaalbehoefte. Doordat er een groot kapitaal verzameld werd bij veel verschillende personen kwam er voor het eerst een scheiding tussen het management en de verstrekkers van het kapitaal. Hierdoor wisten de verstrekkers van kapitaal niet goed wat er nu met hun geld gedaan werd en ontstond er een behoefte aan onafhankelijk en deskundig nazicht. Dit nazicht werd later het beroep auditing. De auditors moesten, via hun onderzoek, de verschaffers van kapitaal gerust stellen dat hun kapitaal goed beheerd werd. De eerste tekenen van een auditcomité duiken vanaf 1938 op. In dat jaar gaf de Amerikaanse Securities and Exchange Commission (SEC) bedrijven de aanbeveling om een groep onafhankelijke bestuurders voorstellen te laten ontwikkelen om de externe auditor te benoemen en hun contract te onderhandelen. Deze groep onafhankelijke bestuurders kan gezien worden als het auditcomité. Voor deze aanbeveling bestonden er echter al wel auditcomités in enkele bedrijven, maar in 1938 werd hierover een eerste aanbeveling gedaan. Deze aanbeveling van de SEC kwam er, zoals dat tegenwoordig wel vaker is met auditrichtlijnen, na een financieel schandaal.

Vervolgens voerden we een literatuurstudie uit rond de oprichting, taken, samenstelling en werking van een auditcomité. Hierbij werd ook de geldende wetgeving besproken. Dit zijn de artikelen 526bis en 526ter van het Wetboek van Vennootschappen. Daarnaast is er ook nog de Corporate Governance Code van 2009. Deze code is niet bindend maar geeft suggesties waarmee je je auditcomité kan optimaliseren. Tot slot is er nog het auditcharter, dit geldt als intern reglement voor het auditcomité van een bedrijf en wordt door het bedrijf zelf opgesteld. Wat opvalt in het Wetboek van Vennootschappen is dat er vooral omtrent de samenstelling en taken van het auditcomité heel wat vrijheid is. Er worden wel enkele minimumvereisten gesteld waaraan het auditcomité van een bedrijf moet voldoen maar daarnaast hebben de bedrijven nog heel wat speling om hun auditcomité in te richten zoals zij dat willen. Ook de taken die het auditcomité zal uitvoeren kunnen verschillen van auditcomité tot auditcomité. Er is een basistakenpakket maar daarnaast kan een bedrijf, naargelang het type onderneming, hier nog extra taken aan toevoegen. Wie een auditcomité moet opstellen staat wel duidelijk aangegeven. Ook kan je als bedrijf steeds vrijwillig overgaan tot de oprichting van een auditcomité. De wijziging van de artikelen 526bis en 526ter van het Wetboek van Vennootschappen door de wet van 18 december 2016 heeft ervoor gezorgd dat het verplichte takenpakket van een auditcomité is uitgebreid met drie taken. Naast nog enkele kleine aanpassingen en taalkundige wijzigingen is het ook zo dat na de wijziging van de wetgeving het onafhankelijk lid van het auditcomité en het lid met expertise van boekhouding en audit niet meer dezelfde persoon moeten zijn.

In hoofdstuk 4 ging ik verder in op de gewijzigde wetgeving rond auditcomités die besproken is in hoofdstuk 3. Via interviews wou ik achterhalen wat de impact is op de praktijk van deze wetswijziging. Ik had een gesprek met mevrouw Annelies De Wilde, zij werkt voor Guberna, een instituut dat werkt rond corporate governance, en de heer Tom Meuleman, bedrijfsrevisor en partner bij PwC België. Volgens hen zal de wetswijziging weinig tot geen impact hebben op het functioneren van een auditcomité. Enerzijds omdat het auditcomité een heel professioneel comité is dat goed weet wat er van hen verwacht wordt en anderzijds omdat de wetgeving op sommige vlakken bijbeent met wat reeds in de praktijk gebeurt. Tot slot vroeg ik hen nog waar voor hen de sleutel van een goed werkend auditcomité lag. Volgens mevrouw De Wilde is het belangrijk dat er een goede dynamiek heerst tussen de leden van het auditcomité zodat een goede, constructieve samenwerking mogelijk is. De heer Meuleman bracht de kwaliteit van de onafhankelijke bestuurders naar voren als essentieel element van een goed werkend auditcomité. Enkel indien een auditcomité beschikt over onafhankelijke bestuurders met de juiste kennis en de wil om zich goed in te lichten en voor te bereiden zal het waarde creëren voor de onderneming. Beiden benadrukten ze ook nog eens het belang van een goede communicatie. Zowel tussen de leden van het auditcomité als tussen het auditcomité en het management en de commissaris.

Hierna gingen we over tot het beantwoorden van onze centrale onderzoeksvraag, het onderzoeken van welke auditcomitékenmerken een impact hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Hier begonnen we in hoofdstuk 5 aan door via een literatuurstudie op zoek te gaan naar welke kenmerken van een auditcomité een mogelijke impact kunnen hebben op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Hieruit werden vier kenmerken geselecteerd waarvan we de impact gingen onderzoeken. Deze zijn het aantal leden van het auditcomité, het aantal onafhankelijke leden in het auditcomité, het aantal leden met expertise op het gebied van boekhouding en audit en het aantal vergaderingen van het auditcomité. Als afhankelijke variabele werd gekozen voor het accrualsmodel van Francis et al. (2005). Bedrijven waarvan de ratio accruals/(gemiddelde boekwaarde totaal actief van de twee laatste jaren) meer dan tien procent afwijkt van 0 werden als bedrijven met financiële verslaggeving van slechte kwaliteit bestempeld, de andere bedrijven werden bestempeld als bedrijven met een financiële verslaggeving van goede kwaliteit. Om de impact van de onafhankelijke variabelen te testen op de afhankelijke variabele werd gekozen voor de logistische regressie. Er werd in dit model gecontroleerd voor sector, grootte, resultaat en het commissarisverslag. Later werd dezelfde analyse nog tweemaal overgedaan maar dan na een indeling van de bedrijven op basis van een ratio accruals/(gemiddelde boekwaarde totaal actief van de twee laatste jaren) die meer of minder dan twintig procent afweek van nul en na een indeling van de bedrijven op basis van een ratio die meer of minder dan vijf procent afweek.

Na analyse bleek dat auditcomités met minstens twee leden die kennis van boekhouding en audit hebben zorgen voor een financiële verslaggeving van betere kwaliteit dan auditcomités waarin maar één lid met deze expertise zetelt. Verder werd er ook beperkt bewijs gevonden dat auditcomités die minstens vijfmaal per jaar samenkomen een positieve impact hebben op de kwaliteit van de financiële

verslaggeving en dat bedrijven uit de vastgoedsector het qua financiële verslaggeving beter doen dan bedrijven uit andere sectoren.

Deze resultaten geven aan hoe de samenstelling en werking van het auditcomité de kwaliteit van de financiële resultaten kan beïnvloeden. Toch mag niet vergeten worden dat de kwaliteit van de financiële verslaggeving ook afhankelijk is van de leden van het auditcomité. De manier van samenwerken tussen de leden van het auditcomité zal mee bepalen hoe goed het auditcomité werkt en in welke mate zij de kwaliteit van de financiële verslaggeving beïnvloedt.

7.2 Beperkingen

De grootste beperking van dit onderzoek is dat de accrualsmodellen nog niet heel accuraat zijn. Indien er de komende jaren accuratere modellen worden ontwikkeld zullen de accruals correcter bepaald kunnen worden en zullen er ook correctere resultaten gevonden worden. Ook zijn er niet veel alternatieven te vinden voor de accrualsmodellen. De alternatieven die er zijn, zijn niet erg geschikt voor het soort onderzoek dat in deze masterproef gevoerd werd.

In hoofdstuk 4 is er getracht een antwoord te geven op wat de impact is van de wetswijziging op de werking van het auditcomité in de praktijk. Vermits deze wetswijziging nog maar een aantal maanden geleden is doorgevoerd is het nog wat vroeg om hier al grote conclusies uit te trekken.

7.3 Suggesties voor verder onderzoek

Dit onderzoek zou opnieuw gevoerd kunnen worden met andere onafhankelijke variabelen zoals degene die in hoofdstuk 5 zijn besproken maar niet zijn opgenomen in het model. Het gaat hier onder andere over het aantal jaren dat de leden in hetzelfde auditcomité zetelen, het aantal mandaten die leden van het auditcomité hebben in andere ondernemingen en de hoogte van de vergoeding die men krijgt voor in het auditcomité te zetelen. Onderzoek naar deze auditcomitékenmerken kan de academische literatuur naar deze, tot op heden weinig onderzochte, kenmerken verbreden. Belangrijk is wel dat de vereiste gegevens correct verzameld worden.

Tot slot zou het beter zijn om de impact van de wetswijziging rond auditcomités binnen enkele jaren te achterhalen. Dan is de huidige wetgeving al langer van kracht en is het mogelijk om na te gaan wat de precieze impact is van deze wetswijziging.

Referenties

- Anderson, D. R., Sweeney, D. J., Williams, T. A., Groenewegen, G. L. M., & Prins, C. (1998). *Statistiek voor economie en bedrijfskunde*: Academic Service, economie en bedrijfskunde.
- Bedard, J., Chtourou, S. M., & Courteau, L. (2004). The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23(2), 13-35.
- Braiotto Jr, L., & Zhou, J. (2006). An exploratory study of the effects of the Sarbanes-Oxley Act, the SEC and United States stock exchange (s) rules on audit committee alignment. *Managerial Auditing Journal*, 21(2), 166-190.
- Cadbury, A. (1992). *Report of the committee on the financial aspects of corporate governance* (Vol. 1): Gee.
- Collier, P., & Zaman, M. (2005). Convergence in European corporate governance: The audit committee concept. *Corporate Governance: An International Review*, 13(6), 753-768.
- Dale, R. S., Johnson, J. E., & Tang, L. (2005). Financial markets can go mad: evidence of irrational behaviour during the South Sea Bubble. *The Economic History Review*, 58(2), 233-271.
- De Samblanx, M. J. (1995). *Auditcomités en Corporate Governance*.
- De Vriese, C. (2006). *Corporate governance en economische performantie: een analyse voor Belgische, beursgenoteerde ondernemingen*.
- De Wachter, A. (2010). *Communicatie omtrent de samenstelling en rol van auditcomités*. Universiteit Gent.
- Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of accounting and economics*, 50(2), 344-401.
- Dechow, P. M., & Dichev, I. D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, 77(s-1), 35-59.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting earnings management. *Accounting review*, 193-225.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., & Navissi, F. (2010). The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), 787-827.
- Dionne, G., & Triki, T. (2005). Risk management and corporate governance: The importance of independence and financial knowledge for the board and the audit committee. *Available at SSRN 686470*.
- Felo, A. J., Krishnamurthy, S., & Solieri, S. A. (2003). Audit committee characteristics and the perceived quality of financial reporting: an empirical analysis. *Available at SSRN 401240*.
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., & Schipper, K. (2005). The market pricing of accruals quality. *Journal of accounting and economics*, 39(2), 295-327.
- Governance, C. C. (2009). *Belgische Corporate Governance Code 2009. Opgevraagd op, 25*.
- Haji-Abdullah, N. M., Wan-Hussin, W. N., & Hussin, H. (2016). Audit Committee Characteristics, Financial Distress and Quality of Financial Reporting: A Descriptive Analysis. *Advanced Science Letters*, 22(12), 4532-4535.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4), 305-360.
- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of accounting research*, 193-228.
- Kibiya, M. U., Che-Ahmad, A., & Amran, N. A. (2016). Audit Committee Independence, Financial Expertise, Share Ownership and Financial Reporting Quality: Further Evidence from Nigeria. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(7S).

- Klein, A. (1998). Firm performance and board committee structure 1. *The Journal of Law and Economics*, 41(1), 275-304.
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of accounting and economics*, 33(3), 375-400.
- Kusnadi, Y., Leong, K. S., Suwardy, T., & Wang, J. (2016). Audit committees and financial reporting quality in Singapore. *Journal of Business Ethics*, 139(1), 197-214.
- Lee, H. Y., Mande, V., & Ortman, R. (2004). The effect of audit committee and board of director independence on auditor resignation. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23(2), 131-146.
- Lev, B., & Nissim, D. (2006). The persistence of the accruals anomaly. *Contemporary Accounting Research*, 23(1), 193-226.
- Maddala, G. S., & Lahiri, K. (1992). *Introduction to econometrics* (Vol. 2): Macmillan New York.
- Magilke, M. J., Mayhew, B. W., & Pike, J. E. (2009). Are independent audit committee members objective? Experimental evidence. *The Accounting Review*, 84(6), 1959-1981.
- Malik, M. (2014). Audit committee composition and effectiveness: a review of post-SOX literature. *Journal of Management Control*, 25(2), 81-117.
- McMullen, D. A. (1996). Audit committee performance: An investigation of the consequences associated with audit committees. *Auditing*, 15(1), 87.
- Mercken, R. (z.j.). Cursus Internationale Controlestandaarden.
- Pucheta-Martínez, M. C., & De Fuentes, C. (2007). The impact of audit committee characteristics on the enhancement of the quality of financial reporting: An empirical study in the Spanish context. *Corporate Governance: An International Review*, 15(6), 1394-1412.
- Rahman, K. M., & Marc, B. (2016). Accounting Irregularities at Toshiba: An Inquiry into the Nature and Causes of the Problem and Its Impact on Corporate Governance in Japan.
- Reuters. (2017). Nuclear write-down leaves Toshiba with \$3.5-billion loss in third-quarter: Nikkei. Retrieved from http://www.reuters.com/article/us-toshiba-loss-idUSKBN15R01Z?feedType=RSS&feedName=businessNews&utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+reuters%2FbusinessNews+%28Business+News%29&utm_content=Google+International
- Rickling, M. (2014). Audit Committee Characteristics and Repeatedly Meeting-Beating Analyst Forecasts. *International Journal of Business*, 19(2), 173.
- Salehi, M., Salehi, M., Shirazi, M., & Shirazi, M. (2016). Audit committee impact on the quality of financial reporting and disclosure: Evidence from the Tehran Stock Exchange. *Management Research Review*, 39(12), 1639-1662.
- Scarbrough, D. P., Rama, D. V., & Raghunandan, K. (1998). Audit committee composition and interaction with internal auditing: Canadian evidence. *Accounting Horizons*, 12(1), 51.
- Sharma, V., Naiker, V., & Lee, B. (2009). Determinants of audit committee meeting frequency: Evidence from a voluntary governance system. *Accounting Horizons*, 23(3), 245-263.
- Sloan, R. (1996). Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?(Digest summary). *Accounting review*, 71(3), 289-315.
- Spira, L. F. (2003). Audit committees: begging the question? *Corporate Governance: An International Review*, 11(3), 180-188.
- Verdi, R. S. (2006). Financial reporting quality and investment efficiency.
- Verschuur, C. C. (2015). Toshiba's toxic culture: in Japan, where it's disrespectful to disobey orders, a poor tone at the top can be detrimental to a company. *Strategic Finance*, 97(5), 18-20.
- Watson, S. J., & Stock, J. (2011). *Introduction to Econometrics*: Pearson.
- Xie, B., Davidson, W. N., & DaDalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee. *Journal of corporate finance*, 9(3), 295-316.

Yamazaki, M., & Roumeliotis, G. (2016). Toshiba flags hit of 'billions of dollars' on U.S. nuclear acquisition. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-toshiba-outlook-idUSKBN14F134>

Yang, J. S., & Krishnan, J. (2005). Audit committees and quarterly earnings management. *International Journal of Auditing*, 9(3), 201-219.

Bijlage Auditcharter Colruyt Group September 2015

Intern reglement van het auditcomité van Colruyt Group

De Raad van Bestuur is overgegaan in september 2006 tot de oprichting van een auditcomité voor Colruyt Group.

Het auditcomité vergadert minstens viermaal per jaar ter bespreking van de trimestriële en jaarcijfers en heeft ook tweemaal per jaar een gesprek met de Commissaris om geïnformeerd te worden over de bevindingen van zijn auditwerkzaamheden. Verder beoordeelt het auditcomité op kwartaalbasis de werkzaamheden van de cel Risicobeheer (interne audit).

Intern reglement van het auditcomité van Colruyt Group:

1. Rol

Algemeen betreft de opdracht van het auditcomité het toezicht op de juistheid van de cijfermatige (boekhoudkundige en financiële) informatie van Colruyt Group voor de Raad van Bestuur, de aandeelhouders en derden uit de financiële wereld en de rapportering van zijn bevindingen hieromtrent aan de Raad van Bestuur.

Meer concreet zal het auditcomité zich richten naar:

- de financiële informatie in de dossiers van de Raad van Bestuur; - het jaarverslag en de informatie naar aandeelhouders en derden uit de financiële wereld;
- occasionele interne en externe informatie naar de Raad van Bestuur en/of de externe financiële wereld.

Te dien einde zal het zich uitspreken over de volgende domeinen:

- juistheid en consistentie van deze informatie;
- waarderingsregels;
- de werking van de systemen van interne controle en risicobeheer als preventief en correctief hulpmiddel daartoe;
- de werking en de evaluatie van de externe audit, zijn onafhankelijkheid, en de nietauditdiensten van de Commissaris;
- het werkprogramma en de resultaten hiervan gerapporteerd door de cel Risicobeheer (interne audit);
- aanbevelingen rond selectie, benoeming, herbenoeming, ontslag van de interne en de externe auditors;
- de belangrijke kenmerken van de interne controle en risicobeheerssystemen van de vennootschap, zowel in het algemeen als in verband met het proces van financiële verslaggeving;
- toelichting rond financiële risico's.

Deze rol is beperkt tot het rapporteren van zijn bevindingen en tot het verlenen van advies aangaande hogergenoemde domeinen aan de Raad van Bestuur die de eindverantwoordelijkheid behoudt.

2. Samenstelling

Het auditcomité - benoemd door de Raad van Bestuur in zijn schoot - bestaat uit minstens drie niet-uitvoerende bestuurders die werken als een college. Minstens één lid van het auditcomité is onafhankelijk bestuurder en voldoet aan alle wettelijke verplichtingen van artikel 526 ter van het Wetboek van Vennootschappen. Alle leden van het Auditcomité hebben de nodige ervaring en kennis om hun opdracht grondig te kunnen vervullen.

Ze bepalen onderling wie van hen de voorzittersrol opneemt. Tevens bepalen ze een secretaris die, voor wat betreft de praktische uitwerking van zijn mandaat, een beroep kan doen op het secretariaat van de vennootschap.

Zij dienen vertrouwd te zijn met de analyse van jaarrekeningen en voorbereidende financiële rapporten.

Bij hun benoeming krijgen zij van de reeds benoemde leden een initiële vorming over de structuur en de financiële rapportering daarbinnen alsmede naar derden toe.

De leden van het auditcomité zullen deze taak vervullen als goede huisvader; zij treden echter naar buiten toe op als bestuurder.

3. Werking

Het auditcomité komt - op uitnodiging van de voorzitter of 2 van zijn leden - minstens viermaal per jaar samen om dieper in te gaan op de hierboven aangehaalde domeinen en dit op basis van - en chronologisch voor - het dossier zoals dit voorgelegd wordt aan de Raad van Bestuur. Hierbij heeft het comité inzage in alle documenten die het noodzakelijk acht. Deze vergaderingen verlopen (gedeeltelijk) in aanwezigheid van de CFO en eventueel (ook afzonderlijk en op vraag van het auditcomité en na voorafgaandelijke informatie aan de Voorzitter van de Raad van Bestuur) met alle personeelsleden van de organisatie die het comité noodzakelijk acht. Het kan experts aanstellen teneinde bepaalde topics nader te onderzoeken en beschikt daartoe over de nodige middelen.

Minstens twee maal per jaar is er eveneens een gesprek met de externe auditors. Bijkomende ontmoetingen met de commissaris kunnen - indien nodig - ten alle tijde plaatsvinden. In maart zal de commissaris zijn auditprogramma voorstellen en bespreken met het auditcomité. In september worden de bevindingen en aanbevelingen van de commissaris door het auditcomité besproken. Het auditcomité zal ook bijzondere aandacht schenken aan de algemene risicoanalyse (ook op juridisch vlak) en de samenstelling van toelichting 26 van de jaarrekening.

Met betrekking tot deze externe auditors kunnen de leden van het auditcomité uitgenodigd worden op de kick off meeting en de closing meeting met de externe revisoren. De informatie wordt gebundeld in een dossier dat voor de vergadering ter beschikking van de leden wordt gesteld.

Een keer per jaar wordt het programma van de cel Risicobeheer inzake interne audit besproken binnen het auditcomité. Het comité kan daaromtrent aanbevelingen en/of aanpassingen toevoegen of aanvragen. Op kwartaalbasis rapporteert de cel Risicobeheer aan het auditcomité de resultaten van de uitgevoerde werkzaamheden, zowel op het vlak van interne audit als van andere risicobeheersactiviteiten (voornamelijk het Enterprise Risk Management programma "Coris"). Het auditcomité is tevens het aanspreekpunt van interne en externe auditors naar de Raad van Bestuur toe en voor personeelsleden die belangrijke financiële onregelmatigheden vaststellen.

4. Rapportering

Op elke vergadering van de Raad van Bestuur rapporteert het auditcomité over de bevindingen met betrekking tot de onderzochte materie.

Minstens éénmaal per jaar brengt het auditcomité verslag uit aan de Raad van Bestuur aangaande zijn interne werking en zijn algemene bevindingen aangaande:

- evaluatie van de boekhoudkundige en financiële informatie;
- werking van de systemen van interne controle en risicobeheer;
- werking van de externe auditors;
- werking van de cel Risicobeheer;
- evaluatie van dit reglement;
- aanbevelingen tot wijziging.

De verslagen van de vergaderingen van het auditcomité worden bewaard op het secretariaat van de Raad van Bestuur van de vennootschap en zijn ter beschikking van de leden van het auditcomité, van de Raad van Bestuur en van de Commissarissen.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
Auditcomitékenmerken en de kwaliteit van de financiële verslaggeving

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Peeters, Jochen

Datum: **9/06/2017**